

ULUSLARARASI BİR TEHDİT OLARAK FETÖ

RAPOR

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

**ULUSLARARASI BİR
TEHDİT OLARAK FETÖ**

ULUSLARARASI BİR TEHDİT OLARAK FETÖ

Polis Akademisi II. Uluslararası Güvenlik Sempozyumu Raporu

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Mehmet Şahin

Dr. Öğr. Üyesi Murat Tınas

Dr. Öğr. Üyesi Buğra Sarı

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim İrdem

Arş. Gör. Yakup Şahin

Arş. Gör. Hakan Kıyıcı

Arş. Gör. Müberra Öztürk

COPYRIGHT © 2018 Polis Akademisi Başkanlığı.

Bu yayının tüm hakları Polis Akademisi'ne aittir. Kurumun izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Bu yayının içeriği UTGAM'ın resmi fikirlerini yansıtmamaktadır. Rapor da yer alan bilgi ve fikirler hakkındaki sorumluluk tümüyle yazar(lar)ın kendi(leri)ne aittir.

Polis Akademisi Yayınları: 67

Rapor No: 20

ISBN: 978-605-4619-95-5

Aralık 2018

POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI

Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi (UTGAM)

Necatibey Caddesi No: 108 Anıttepe 06400 Çankaya-Ankara/Türkiye

Tel: +90 (312) 4629085-92-93 / +90 (312) 4629075 / +90 (312) 4629035

www.pa.edu.tr

İçindekiler

Yönetici Özeti	5
Giriş	11
FETÖ Terörünün Tarihi, Özellikleri ve Amaçları	15
FETÖ'nün Kısa Tarihi	15
FETÖ'nün Temel Özellikleri	17
FETÖ'nün Amaçları	21
FETÖ'nün Medya ve Eğitim Yapılanması	25
FETÖ'nün Medya Yapılanması	25
FETÖ'nün Eğitim Yapılanması	30
FETÖ'nün Terör Yapısı ve Terör Eylemleri	37
FETÖ'nün Geçmişte Yaptığı Terör Eylemleri	39
Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ	45
ABD'de FETÖ Yapılanması	45
Avrupa'da FETÖ Yapılanması	48
Balkanlar'da FETÖ Yapılanması	54
Ortadoğu'da FETÖ Yapılanması	57
Afrika'da FETÖ Yapılanması	60
Rusya, Orta Asya ve Kafkasya'da FETÖ Yapılanması	63
Sonuç Yerine: FETÖ ile Mücadele	73
Sonnotlar	76

Yönetici Özeti

Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), Türkiye için en önemli güvenlik sorunlarının başında, belki de nevi şahsına münhasır yapısından dolayı en başında gelmektedir. Şüphesiz her terör örgütü Türkiye için tehdittir ancak FETÖ'nün güvenlik, sosyo-ekonomik, sosyo-politik, sosyo-psikolojik öğeleri içinde barındırması, ezoterik kültist bir yapısı olması, üyelerinin kendilerini terör örgütüne adama seviyeleri, takiiye yaparak kripto elemanlar olarak uyuyan hücrelere dönüşmeleri, kendi çıkarları için diğer tüm terör örgütler ya da yabancı istihbarat örgütleri ile işbirliği yapabilmeleri ve kısaca amaca ulaşmak için her yolu mubah saymalarından dolayı en büyük ve önemli tehlike olduğunu söylemek mümkündür.

FETÖ, Türkiye açısından arz ettiği tehdidin yanında aynı zamanda bölgesel ve küresel etkileriyle birlikte uluslararası barışı ve güvenliği tehdit edecek potansiyele sahip devletlerarası ilişkileri etkileyen *Yeni Nesil Bir Terör Örgütü*dür. Zira FETÖ, uluslararası alanda faaliyet halinde olan diğer terör örgütlerinin radikalleşme süreçlerinden ciddi farklılık göstermektedir; 30 yılı aşkın bir zaman diliminde radikalleşme süreci olan FETÖ yapısı **modern kültist radikalleşmenin**, günümüzdeki en son, en kanlı ve en küresel yapısını oluşturmaktadır. Ne var ki, FETÖ kendisini başarılı bir şekilde “dinler arası diyalog” ya da “eğitim/yardım hareketi” olarak göstererek uluslararası terör ve suç örgütü kimliğini maskeleymektedir. Böylece esas faaliyetlerini gizleyen ve buna paralel kendisini olduğundan farklı olarak tanıtan FETÖ, farklı alanlarda kolayca illegal faaliyetler yürütmekte ve uluslararası istihbarat örgütlerinin aparatı olarak hareket ederek çıkar sağlayabilmektedir. Bu yönüyle FETÖ kullandığı yöntem ve stratejiler marifetiyle faaliyet gösterdiği ülkeleri içeriden zayıflatarak dışarıya karşı savunmasız hale getirebilmektedir. Buradan hareketle, FETÖ'nün küresel tehdit potansiyeli dikkate alındığında sadece Türkiye için değil, faaliyet halinde olduğu tüm ülkeler için de tehdit oluşturduğu açıktır.

FETÖ'nün uluslararası boyutta bir terör örgütü olması hasebiyle örgütün dünya çapında ve çeşitli sektörlerdeki yapılanma ağının anlaşılması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Polis Akademisi tarafından

FETÖ, Türkiye açısından arz ettiği tehdidin yanında aynı zamanda bölgesel ve küresel etkileriyle birlikte uluslararası barışı ve güvenliği tehdit edecek potansiyele sahip devletlerarası ilişkileri etkileyen *Yeni Nesil Bir Terör Örgütü*dür.

FETÖ'nün uluslararası yapılanmasının aydınlatılması sadece Türkiye'nin ulusal güvenliği açısından değil uluslararası barış ve güvenlik için de önemli bir hal arz etmektedir.

FETÖ'nün uluslararası terör yapılanmasının ortaya konması amacıyla konuyla ilgili akademisyenler, siyasetçiler, yargı mensupları, kolluk temsilcileri, gazeteciler ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla "Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ" başlıklı II. Uluslararası Güvenlik Sempozyumu düzenlenmiştir. Sempozyumda katılımcılar tarafından dile getirilen görüşler ve öneriler bu raporun temel konusudur. Buna göre Sempozyumda tartışılan aşağıdaki hususlar öne çıkmıştır.

- » FETÖ, Türkiye'de devlet aygıtına sızmak amacıyla on yıllardır uyguladığı yöntem ve stratejileri faaliyet halinde bulunduğu diğer ülkelerde de uygulamaktadır. Bu minvalde, buldukları ülkelerde kritik pozisyonlara ve stratejik kurumlara sızan FETÖ mensupları ülkelerin devlet aygıtlarını manipüle edebilmekte ve bu ülkelerin ulusal çıkarlarını sabote edebilmektedirler.
- » Bu noktada en sık karşılaşılan eylem tarzı, dış ülkelerde yaşayan FETÖ mensuplarının yaşadıkları ülkelerde Türkiye karşıtı bir propaganda yürütmeleridir. Bu şekilde FETÖ, faaliyet gösterdiği ülkelerle Türkiye'nin arasını bozarak uluslararası ilişkilerin doğal akışını sabote etme girişimlerinde bulunmaktadır. Buradan hareketle, FETÖ'nün uluslararası yapılanmasının aydınlatılması sadece Türkiye'nin ulusal güvenliği açısından değil uluslararası barış ve güvenlik için de önemli bir hal arz etmektedir.
- » FETÖ, faaliyet gösterdiği ülkelerde kritik pozisyonlara ve stratejik kurumlara sızma sürecinde eğitim, iş ve medya sektörlerini kendisine öncelikli alanlar olarak belirlemektedir. Sızdıktan sonra faaliyet yürüttüğü ülkenin her kaynağını o ülkede ve başka ülkelerdeki kendi örgütsel faaliyetlerini sürdürmek ve etkinliğini artırmak için sömürmektedir.
- » Bahsi geçen üç sektördeki faaliyetlerini yoğunlaştıran FETÖ, öncelikle politikacı ve iş adamlarından oluşan bir lobi faaliyeti ağı oluşturmakta, ardından da örgüt mensuplarını bu ağ vasıtasıyla kritik pozisyonlara getirmekte ve stratejik kurumlara sızmaktadır.
- » Böylece FETÖ farklı ülkelerde çok rahatlıkla eleman devşirip militanlaştırma konusunda zorluk çekmemektedir. Zira örgüt eğitim ve medya faaliyetlerini yaygın endoktrinasyon araçları olarak kullanmaktadır. Bu yüzden FETÖ'nün farklı ülkelerde yerel özelliklere uygun biçimde örgütlenen yapılanmalarının açığa çıkarılması önemlidir.

- » Tüm bu anlatılan özellikleri ile FETÖ faaliyet içerisinde olduğu ülkelerde örgüt mensupları kendilerini başarılı bir şekilde gizleyerek organize yasadışı işler yaptıkları kadar devletlerin içerisinde paralel yapılar da oluşturmaktalar. Böyle bir yapılanmayı modern kültist bir anlayışla oluşturduğu düşünüldüğünde ve diğer modern kültist örgütlerin de yaptıkları eylemler ortada iken FETÖ'nün o ülkeler için ne büyük bir tehdit olduğu daha iyi anlaşılabilir.
- » FETÖ'nün lideri Fethullah Gülen'in ikametgâhı olması nedeniyle ABD, örgütün hâlihazırda dünya çapında faaliyetlerinin merkezi konumundadır. Örgütün ABD'de yaygın bir okul yapılanması, ticaret ağı ve sahip olduğu milyarlarca dolara ulaşan bir ekonomik hacmi mevcuttur. FETÖ'nün ABD'de sayıları 140'ın üzerinde okulu bulunmaktadır. Bu okullarda yaklaşık 60 bin öğrenci eğitim almaktadır. Aynı zamanda ekonomik faaliyetleri vasıtasıyla FETÖ ABD'de yılda 500 milyon dolardan fazla gelir elde etmektedir. FETÖ, ABD'deki bu yapılanması marifetiyle Temsilciler Meclisi ve Senato üyeleriyle irtibat kurmakta ve Türkiye karşıtı faaliyetler yürütmektedir.
- » Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yoğun ilişkileri paralelinde AB ülkeleri FETÖ'nün çok kuvvetli biçimde örgütlendiği ülkeler olmuştur. Nitekim FETÖ hem Türkiye'nin AB ile geliştirmiş olduğu yoğun ilişkileri hem de AB'nin uluslararası politikada artan nüfuzunu kendi çıkarları minvalinde kullanmayı amaçlamıştır. Bunun yanında özellikle 15 Temmuz darbe girişiminin ardından AB ülkelerinin gerek topraklarında yerleşik gerekse de Türkiye'den firar eden FETÖ mensuplarına kucak açmış ve deyim yerindeyse örgütlenmeleri yönünde her türlü kolaylığı sağlamıştır. İşte bu nedenledir ki, FETÖ, AB'yi küresel örgütlenmesi içerisinde önemli merkezlerinden biri olarak seçmiştir.
- » FETÖ, Balkan ülkelerinde aktif faaliyet göstermiş ve bu ülkelerde yıllar içerisinde etkin bir örgüt yapılanması kurabilmiştir. Örgüt bölgede eğitim, turizm, medya ve yayıncılık gibi alanlarda faaliyet göstermekte olup yıllar içerisinde okullarında devşirdikleri kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarda görev alması neticesinde bugün bölge ülkelerinin bürokrasilerinde varlığıyla dikkat çekmektedir. Farklı kaynaklardaki bilgilere göre başta Kosova, Arnavutluk, Bosna Hersek ve Romanya olmak

ABD, örgütün hâlihazırda dünya çapında faaliyetlerinin merkezi konumundadır. Bununla birlikte AB ülkeleri de FETÖ'nün çok kuvvetli biçimde örgütlendiği ülkeler olmuştur.

FETÖ birçok
ülkede yeni
bir strateji
izleyip yasadışı
faaliyetlerini
kripto okullar
ve dernekler
üzerinden
yürütmektedir.

- üzere Balkanlar'da FETÖ kontrolünde faaliyet gösteren okullarda okuyan öğrenci sayısı, yaklaşık 20.000'dir. Eğitim faaliyetinin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarıyla da hedef kitlesiyle iletişim kurmaya ve örgüte eleman devşirmeyi hedefleyen FETÖ'nün Balkan ülkelerinde yaklaşık 33 adet sivil toplum kuruluşuna sahip olduğu bilinmektedir.
- » FETÖ, faaliyette bulunduğu tüm bölgelerde olduğu gibi Ortadoğu'da da kendi ideolojisini yaymak ve geniş kitlelere hitap etmek amacıyla basın ve yayın faaliyetleri yürütmüştür. Bunlar arasında en önemlileri Zaman Arapça, Gulen Arapça ve Hira Dergisi sayılabilir.
 - » Afrika'da eğitim faaliyetlerine ilk kez 1994 yılında başlayan FETÖ, 2016 itibarıyla yaklaşık 110 ilk ve ortaokul düzeyinde eğitim kurumuna ve bir üniversiteye sahip olmuştur. Okullarda eğitim dili, genellikle ülkenin kendi dilidir ve bu gerek öğrenci bulabilmek gerek başarılı bir propaganda yürütebilmek için önemli katkı sağlamaktadır.
 - » Rusya'dan Kırgızistan'a, Çin'e ve Tayvan'a ekonomik yatırım yapmak veya ticaret yapmak isteyen girişimciler rahatlıkla FETÖ iltisaklı şirketlerle veya danışmanlık büroları aracılığıyla iş hacmini artırmaktadır. FETÖ iltisaklı bu ekonomik ağı bölgeden devşirdiği insan gücüyle yapması Rusya'da bile ulaştığı kripto yapılanmasını göstermesi bakımından önemlidir.
 - » FETÖ birçok ülkede yeni bir strateji izleyip yasadışı faaliyetlerini kripto okullar ve dernekler üzerinden yürütmektedir. Mesela, Örgüt, en güçlü olduğu Kırgızistan'da çok sayıda dernek ve şirketin yanında 1 üniversite ile 27 okulda toplam on binin üzerinde öğrenci sayısına ulaşmıştır. Örgüt yasa dışı faaliyetlerini bu kripto okullar sayesinde sürdürmektedir. Açılan yeni kripto okullarda okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler Kırgızlardan oluşmakta ve okulda hiç Türkiye kökenli isme yer verilmemektedir. Böylece ülkedeki çoğu aile, çocuklarını Kırgız okuluna gönderdiğini zannetmektedirler.
 - » Türk makamlarının çabaları neticesinde FETÖ'nün uluslararası yapılanmasına önemli darbeler vurulmaktadır. Örneğin FETÖ'nün Kazakistan yapılanmasına yönelik büyük operasyon gerçekleştirilmiş ve FETÖ'ye finans sağlayan iş adamlarının oturum izinleri iptal edilip çoğu sınır dışı edilmiştir. Uzun yıllar Türkmenistan'da FETÖ okulla-

rından mezun olanların önemli görevlerde yer alabilmeleri için rüşvet de dâhil olmak üzere her türlü yöntem denenmiş ancak ülke genelinde faaliyet gösteren 14 okul yetkililerce kapatılmıştır. Gürcistan'da FETÖ'yle iltisaklı okullar denetim altına alınmış ve bazı okulların lisansını iptal edilmiştir. Afganistan'da FETÖ okulları basılarak okul yöneticileri gözaltına alınmıştır. Bu minvalde dünyanın dört bir tarafında FETÖ'den devralınan okullar Türkiye Maarif Vakfı yönetimine geçmektedir.

- » FETÖ ile mücadeledeki en önemli noktalardan birisi ve belki de en önemlisi örgütü iyi tanıyıp iyi analiz etmek ve bu minvalde çeşitli mücadele stratejileri geliştirmektedir. FETÖ her ne kadar kendisini din üzerinden tanımlasa da FETÖ ile mücadelede FETÖ'yü doğuran sosyo-ekonomik, politik, kültürel öğelere önem verilmelidir. Dini manada Diyanet İşleri Başkanlığı, eğitim alanında Milli Eğitim Bakanlığı, diplomasi ve dış ilişkiler konusunda Dışişleri Bakanlığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi kurumların çalışmalar yapmasının hayati önemi vardır. FETÖ'nün dış istihbarat örgütleri ile olan ilişkisi göz önüne alındığında mücadelede istihbari yöntemlerin de hayati öneme sahip olduğu bir gerçektir.
- » FETÖ'nün uluslararası bir terör örgütü olması hasebiyle etkili bir mücadele ancak uluslararası karakterde yürütülürse başarılı olur. Bu noktada dış ülkelerin konuyla ilgili farkındalığına yönelik çalışmalara önem verilmelidir. Bu yönüyle Türkiye'nin her mecrada FETÖ tehdidini analitik bir dille kavramsal düzeyde çok boyutlu bir şekilde tanımlanmış bir zemin üzerinden anlatması gerekmektedir. Bu anlatım ülkelerin özelliklerine göre farklılıklar arz edebilir ve buna hazırlanması gerekir. Bu hususta azimle çalışma prensibi esas alınarak sonuç alınca kadar tüm araçlar ve yollar kullanılmalıdır.

FETÖ'nün uluslararası bir terör örgütü olması hasebiyle etkili bir mücadele ancak uluslararası karakterde yürütülürse başarılı olur. Bu noktada dış ülkelerin konuyla ilgili farkındalığına yönelik çalışmalara önem verilmelidir.

Giriş

Bu raporun temel çerçevesini oluşturan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), Türkiye açısından arz ettiği tehdidin yanında aynı zamanda bölgesel ve küresel etkileriyle birlikte uluslararası barış ve güvenliği tehdit edecek potansiyelde Yeni Nesil Bir Terör Örgütüdür. Zira FETÖ, uluslararası alanda faaliyet halinde olan diğer terör örgütlerinin radikalleşme süreçlerinden ciddi farklılık göstermektedir; 30 yılı aşkın bir zaman diliminde radikalleşme süreci olan FETÖ yapısı ezoterik/modern kült radikalleşmenin, günümüzde ki en son, en kanlı ve en küresel yapısını oluşturmaktadır. Bu yapısının içerisinde FETÖ kendisini dinler arası diyalog ya da eğitim/yardım hareketi olarak göstererek uluslararası terör ve suç örgütü kimliğini maskeleymektedir. Böylece esas faaliyetlerini gizleyen ve buna paralel kendisini olduğundan farklı olarak tanıtan FETÖ, farklı alanlarda kolayca illegal faaliyetler yürütmekte ve uluslararası istihbarat örgütlerinin aparatı olarak hareket ederek çıkar sağlayabilmektedir. Bu yönüyle FETÖ kullandığı yöntem ve stratejiler marifetiyle faaliyet gösterdiği ülkeleri içeriden zayıflatarak dışarıya karşı savunmasız hale getirebilmektedir. Buradan hareketle, FETÖ'nün küresel tehdit potansiyeli dikkate alındığında sadece Türkiye için değil, faaliyet halinde olduğu tüm ülkeler için de tehdit oluşturduğu açıktır.

Fetullah Gülen tarafından kurulmuş olan cemaat görünümlü terör oluşumunun, kuruluşu itibarıyla bir terör örgütü mü olduğu, yoksa belirli aşamalardan geçerek örgüt halini mi aldığı hususu bu yeni çalışma alanına ilişkin başlıca sorulardan biri olmuştur. FETÖ'nün öncelikle bir sivil toplum ve hizmet örgütü olarak ortaya çıkan ve zaman içinde güçlendikçe zehirlenerek suç ve terör örgütüne dönüşen bir yapı olduğuna dair yerleşik bir algı mevcuttur. Ortaya atılan araştırma sorusu bağlamında yapılan çalışmalarda bu algının yanlış olduğu ortaya çıkmaktadır. Fetullah Gülen tarafından inşa edilmiş olan örgüt ilk andan bu yana gizli bir kült hareket olarak kurgulanmıştır. Örgütün mahrem ve hücrel yapılanma biçimi incelendiğinde özellikle sol, etnik terör örgüt yapılarına ya da Şii terör örgütlenme biçimlerine benzerlik dikkat çekmektedir. Bu terör örgütü, kurgu amaçları doğrultusunda, farklı zamanlarda ve biçimlerde

Örgütün mahrem ve hücrel yapılanma biçimi incelendiğinde özellikle sol, etnik terör örgüt yapılarına ya da Şii terör örgütlenme biçimlerine benzerlik dikkat çekmektedir.

illegal faaliyetlerde bulunmuştur. Devlet malı olan silahların örgüt üyesi teröristlerce halka doğrultulduğu 15 Temmuz hain darbe girişimine kadar giden süreçte kod adı kullanılarak yapılan işlerden, suikastlara dek uzanan oldukça uzun ve kapsamlı bir sürecin titizlikle incelenmesi elzemdir. Bu bağlamda geçmişe yönelik olarak da FETÖ yeni nesil terör örgütü olarak ayrıca ve özel bir çalışma konusu olmalıdır.

FETÖ'nün nevi şahsına münhasır özellikleri nedeniyle yeni nesil bir terör örgütü olduğu noktasından yola çıkarak örgütün diğer terör örgütlerinden farklı ele alınması gerekmektedir. Nitekim FETÖ, gizlilik/takiyye temelli bir radikalleşme metodu içermektedir. Kültist radikalleşme diyebileceğimiz bu süreçte, örgüt mensupları deyim yerindeyse hedeflerine yönelik on yıllar süren bir radikalleşme periyodunun ardından toplumun ve devletin kılcal damarları içerisine yerleşerek kendilerine verilen emirleri beklemektedir. Bu yönüyle örgüt kendisine kolaylıkla meşru görünümü yeni yaşam alanları bulabilmekte ve eylemleri daha çok legal görünümü ancak ülkelerin ulusal güvenliklerinde gedikler açacak siyasi, hukuki ve sivil toplum faaliyetleri şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durum tabii ki örgütün silahlı eylemlere başvurmadığı anlamına gelmemektedir. Örgüt, legal görünümü siyasi, hukuki ve sivil toplum faaliyetleriyle elimine edemedikleri hedeflerini suikast ve tehdit gibi yollarla yok etmektedir. Bu noktada FETÖ, tarihten referans vermek gerekirse 11. ve 13. yüzyıllar arasında faaliyet göstermiş dini motifli bir terör örgütü olan "Haşhaşiler" ile benzerlikler göstermektedir.

FETÖ'nün sahip olduğu nevi şahsına münhasır özellikler ve arz ettiği uluslararası tehdidin boyutlarını ve bu tehdit karşısında alınması gereken önlemlerin tartışılması amacıyla Polis Akademisi, 23-25 Kasım 2017 tarihleri arasında Antalya'da "Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ" başlıklı II. Uluslararası Güvenlik Sempozyumu düzenlemiştir. Sempozyum kapsamında gerek yurtiçi gerek yurtdışından alana yönelik çalışmalar yapan bilim insanları, siyasetçiler, gazeteciler ve ilgili meslek erbaplarının bir araya gelmesiyle FETÖ'nün uluslararası tehdit boyutu tartışılmış ve bu minvalde karşı karşıya olunan tehditle mücadele noktasında çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Sekiz oturum halinde gerçekleştirilen

sempozyumun ilk oturumunda Polis Akademisi tarafından hazırlanan “Yeni Nesil Terör: FETÖ’nün Analizi” başlıklı raporun tanıtımı ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Akabindeki oturumlarda da FETÖ’nün eğitim aracılığıyla nasıl insan kaynağı devşirdiği ve militan yetiştirdiği, FETÖ ile mücadelede medyanın rolü ile Kafkaslardan Balkanlara, Afrika’dan Ortadoğu’ya ve Avrupa’dan Amerika’ya kadar uzanan coğrafyada FETÖ yapılanmaları ele alınmıştır. Bu yönüyle FETÖ tehdidinin boyutları hususunda eldeki bu raporda ortaya konan görüş ve öneriler, hem ülkemiz hem de yabancı politika yapıcılar için önemli bir başvuru kaynağı olacaktır.

Örgüt,
legal görünümlü
siyasi, hukuki
ve sivil toplum
faaliyetleriyle
elimine
edemedikleri
hedeflerini
suikast ve tehdit
gibi yollarla yok
etmektedir.

FETÖ Terörünün Tarihi, Özellikleri ve Amaçları

FETÖ'nün Kısa Tarihi

FETÖ lideri Fetullah Gülen 1962-1963 yılları arasında Erzurum 'Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucuları arasında yer alıp, dernekte aktif biçimde çalışmıştır. Sonrasında vaiz, Kuran-ı Kerim öğreticisi ve öğrenci yurtlarında müdürlük gibi görevler yaptığı Edirne ve İzmir'de günümüzde FETÖ olarak adlandırılan örgütünün temelini atıp çekirdek kadrosunu oluşturmuştur. Bu dönemde örgüt, ekonomik sebeplerle kentlere göçen insanlar ve eğitim maksadıyla taşradan yine kentlere gelen öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması gibi masum ve insani yardım gibi görülen alanlar üzerinden istismar faaliyetlerine girişerek insanların sempatisini kazanmaya başlamıştır.¹ Örgüt, insani yardımlar doğrultusunda insanların sempatisini kazanırken bir yandan da Gülen'in vaazlarını içeren kaset ve video kayıtlarını insanlara dağıtarak endoktrinasyon faaliyetlerine başlamıştır.

Bu endoktrinasyon örgüt liderinin kutsallaştırıldığı on yılları kapsayan bir kültist radikalleşme sürecidir. Örgüte militan kazandırma faaliyetleri içerisinde, temel olarak 13-18 yaş arası çocukları hedef kitle olarak belirlemiştir. Nitekim çalışmanın ilerleyen bölümlerinde daha ayrıntılı biçimde bahsedileceği üzere 13-18 yaş arası döneminin çocukluk ile ergenlik arası geçiş dönemine denk gelmesinden dolayı çocukları etkilemek ve üzerlerinde psikolojik baskı kurarak onları radikalleştirmek daha kolay olmaktadır. Böylece bu hedef kitle üzerine yapılan çalışmalar sonucu terör örgütü insan kaynağı devşirme hususunda çok büyük bir başarı elde etmiştir.

FETÖ'nün ortaya çıkışına ve destek kazanmasına zemin hazırlayan nedenler arasında ülkedeki siyasi iktidarsızlıklar ve siyasetçilerin iktidar oyunları ile alaşağı edilmesi hususları da sayılabilmektedir. FETÖ bu elverişli zemini örgüt yapısını genişletmek ve destek kazanmak üzere kullanarak, öncelikle eğitim faaliyetleri ile ciddi anlamda güç kazanmış, bu yolla geniş bir insan ağına ulaşma imkânı sağlamıştır.² Örgütün kurucusu Fetullah Gülen örgüt işleyişini sağlamak üzere sistemli bir yalan üretme,

FETÖ, örgüte militan kazandırma faaliyetleri içerisinde, temel olarak 13-18 yaş arası çocukları hedef kitle olarak belirlemiştir.

FETÖ her döneme uygun, kendisini olduğundan farklı gösteren ve albenisi yüksek bir elbise giyerek gerek içeride kendisine sempati duyan bir sosyal taban yaratmış gerekse batılı/NATO vb. güçlerin kullanımına uygun bir şekle bürünmüştür.

kendi ürettiği yalana şizofrenik biçimde hızla inanma ve insanlara aktarma konusunda oldukça etkilidir. Adolf Hitler'in propaganda bakanı Göbels'in: "İyi bir yalan üretin ve bu yalanı sürekli tekrarlayın. O zaman kitleler buna inanacaktır." sözü ile ifade ettiği taktiği kullanarak toplum adına düşünce üreten örgüt lideri, yalanlarını aktarmada oldukça etkin araçlar kullanarak kült bir liderlik statüsü elde etmiştir. Örgüt liderinin konuşmalarının incelenmesi ile ortaya çıkan gerçeklik, kendisini Peygamberle adeta arkadaş olan ve meleklere talimat verebilen bir Müslüman olarak tanıttığı yönünde olmuştur. Dini referanslar sömürülerek yarattığı bu otorite ile terörist başı Gülen kendisine tartışılmaz bir liderlik kimliği sağlamıştır.³ Bu kimlik lidere ve beraberindekilere "seçilmiş bir grup olma" yönünde "bizlik" benliği yüklemektedir. Kendisinden olmayan "diğerleri" ise sistemin tamamıyla dışına itilmiştir. Bu yönüyle seçkin ve ırkçı bir örgüt yapısı ortaya çıkmaktadır.

Örgütün kuruluş döneminin ardından, 1979 yılında Sızıntı dergisinin çıkarılmasıyla birlikte yayın ve propaganda faaliyetleri temel ilgi alanlarından birisi haline gelerek örgüte toplumsal etki alanı oluşturulması noktasında önemli katkılar sağlamıştır.⁴ Sonraki dönemlerde çıkarılan Zaman gazetesi ve Aksiyon dergisi ile örgütün yayın ve propaganda faaliyetleri daha da güçlü hale gelmiştir. Nitekim günümüze doğru gelindiğinde örgüt 15 Temmuz hain darbe girişiminde gizli mesajları bu dergiler ve gazeteler aracılığı ile verilecektir.⁵

Öte yandan, FETÖ'nün palazlanıp güçlenmesinde uluslararası şartlarında da önemli etkisinin olduğu aşikârdır. Soğuk Savaş döneminde "Komünizmle Mücadele Derneği" adı altında dışarıdan ülkeyi izleme ve kontrol etme faaliyetleri, Soğuk Savaş sonrasında "radikal İslam" karşısında sözde "ılımlı İslam" maskesiyle devam etmiş ve bu faaliyetler ülke içinde FETÖ gibi yapıların önünün açılmasında etkili olmuştur.⁶ Buradan hareketle, FETÖ her döneme uygun kendisini olduğundan farklı gösteren ve albenisi yüksek bir elbise giyerek gerek kendisine içeride sempati duyan bir sosyal taban yaratmış gerekse batılı/NATO güçlere çekici gelecek daha doğrusu onların kullanımına uygun bir şekle bürünmüştür. Bu yönüyle Fetullah Gülen'in dinler arası diyalog projesini güçlü biçimde savunup

tarafı olması örgütün konjonktürel şekil değiştirme kabiliyetinin ve bu nedenle uluslararası sistemin hâkim güçlerince kullanışlı bir aparat olmasının önemli bir göstergesidir. Bu minvalde FETÖ'nün uluslararası sistemin hâkim güçleri tarafından 1960'lardan bu yana korunup kollandığı ve küresel manada yayılmasının önünün açıldığı görülmektedir.⁷

FETÖ'nün Temel Özellikleri

Kendi kaynaklarında kendisini “hizmet hareketi”, “cemaat” ve son dönemde de “camia” olarak tanımlayan FETÖ, Türkiye için en önemli güvenlik sorunlarının başında, belki de nevi şahsına münhasır yapısından dolayı en başında gelmektedir. Şüphesiz her terör örgütü Türkiye için tehdittir. Ancak sosyo-ekonomik, sosyo-politik, sosyo-psikolojik tehditleri içerisinde barındırması, ezoterik ve kültist bir yapıya sahip olması, kendi çıkarları için diğer tüm terör örgütleri ya da yabancı istihbarat örgütleri ile kolayca işbirliği yapabilen bir yapısı olması, amaca ulaşmak için her yolu mubah sayması ve örgüt üyelerinin kendilerini örgüte adanmışlık seviyeleri ve takkiye taktiğini ustaca kullanarak kripto elemanlar olarak uyuyan hücrelere dönüşmelerinden dolayı FETÖ'nün en büyük ve önemli tehlike olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.⁸ Buradan hareketle, hedeflerine ulaşmak için yer yolu mubah sayması ve her yola başvurabilmesine istinaden FETÖ için Makyavelist bir örgüt tanımlaması da yapılabilir. Bu yüzden de FETÖ ile mücadele polisiye ve istihbari boyutların yanında sosyolojik, psikolojik, ekonomik, siyasi alanları da içerecek şekilde çok boyutlu, çok yönlü, koordineli ve kararlı biçimde yürütülmelidir.

FETÖ'nün amaçlarına kısaca bakıldığında, terör örgütü halkın dini duygularını istismar ederek “himmet” adı altında topladığı bağışlar marifetiyle yurtiçi ve yurtdışında eğitim kurumları açarak örgüt amaçlarına göre insan kaynağı yetiştirmeyi ve bu insan kaynağını devlet kadrolarına sızdırma temelinde devleti içeriden ele geçirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda devletin içerisindeki stratejik pozisyon ve kurumları ele geçiren terör örgütü devlet içerisinde paralel bir devlet yapısı gibi örgütlenmiştir. Kendisini dinsel bir hareket ya da sivil toplum hareketi gibi sunan FETÖ, tüm bu yönüyle, esasen kapalı şekilde örgütlenmiş bir illegal örgüttür.

Kendisini dinsel bir hareket ya da sivil toplum hareketi gibi sunan FETÖ, tüm bu yönüyle, esasen kapalı şekilde örgütlenmiş bir illegal örgüttür.

Birbirinden alakasız gibi görünen farklı birimlerdeki FETÖ'cü hâkim ve savcıların yurt dışındaki aynı telefon numaraları ile görüşmeler yaptıkları belirlenmiştir.

Nitekim örgütün kapalı örgütlenmesinin içinde gizli haberleşme programları kullandığı, hücre yapılanmasına gittiği, mensuplarına kod isimler verdiği ve hülasa açığa çıkmamak adına çeşitli gizlenme yöntemleri kullandığı artık alenen bilinen bir gerçektir. Bu konuda, FETÖ'cü hâkim ve savcıların ABD, İspanya, Almanya, Avusturya, İngiltere, Hint Okyanusu, Sudan ve Fransa'daki örgüt üyeleriyle gizli yöntemler aracılığıyla görüşmeler yaptıkları ve aynı zamanda birbirinden alakasız gibi görünen farklı birimlerdeki FETÖ'cü hâkim ve savcıların yurt dışındaki aynı telefon numaraları ile görüşmeler yaptıkları belirlenmiştir.⁹ Diğer taraftan, örgütün kendisi gibi olmayanları ya da kendisine boyun eğmeyenleri baskı, şantaj ve komplolarla yok ettiği, dış istihbarat örgütleri ile kurduğu bağlantılar da göz önüne alındığında örgüt hakkında çok tipik bir istihbarat yapılanması olduğu da söylenebilir.¹⁰

Öte yandan, FETÖ organizasyonu içerisinde sert bir hiyerarşik yapılanma vardır. Yukardan aşağıya sert bir hiyerarşi içinde otoriter bir liderin yalan yanlış dini inançlar ile yönlendirdiği her kültist yapılanmada olduğu gibi Fetullah Gülen örgüt içerisinde sorgusuz itaat edilen lider konumundadır. Zaten FETÖ Gülen'in liderliğinde kurulmuş ve bugüne kadar da her yönüyle bizzat bu şahsın yönetimi altında var olmuştur. FETÖ lideri bunun da ötesinde örgüt mensuplarına mesihçi (*mesianik*) bir din öğretisi içinde anlatılmaktadır. Bu minvalde örgüt militanlarınca Fetullah Gülen mesih olarak görülür, Allah (c.c) ve Hz. Muhammed (s.a.v.) ile görüştüğüne inanılmaktadır. Bu nedenle Gülen'in söylediği her şeyin arkasında bir hikmet olduğu ve sorgusuz kabul edilmesi gerektiği algısı vardır. Fetullah Gülen'de olduğuna inanılan bu özellikler neticesinde terör örgütü liderinin "Kâinat İmamı" olarak da nitelendirildiği görülmektedir.

Bu minvalde, örgüt içi işleyiş yukarıdan aşağı totaliter bir anlayışla sağlanmakta ve bu işleyiş örgüte tabi olanları emirlere kayıtsız itaat eden zombilere dönüştürmektedir. Grup içi totaliter işleyişin sorgulanmadan kabul edilen emirleri kendisini medya, uluslararası ağlar, devletin çeşitli stratejik kurumları ve sivil toplum gibi hemen her alanda hayır hizmeti adı altında kamufle etmektedir. Hayır işleri adı altında din kaynaklı bir meşruiyet sağlanarak yapılan faaliyetlerin ve temel düşünce biçiminin

çeşitli eğitim araçları ile genç insanlara zerk edilmesinin mümkün olabildiği görülmektedir.

Yine FETÖ faaliyetlerinin hem Türkiye’de hem de diğer ülkelerde hedefi doğrultusunda hızla ilerlemesindeki önemli etkenlerden birisi de mensuplarını sürekli olarak kontrol eden birebir iletişim yöntemidir. Faaliyetler koordineli olarak “abi”, “abla”, “imam” denilen kişilerce organize edilmektedir. Örgütün bu genel oluşum şartları ve şekli özel yapılanmalarında da belirleyici bir rol oynamaktadır.

Kültist bir hareket olarak FETÖ’nün mesihçi din öğretisi içinde ezoterizmin önemli bir yeri vardır. Ezoterizm kısaca gerçek ve derin bilginin ve sırların ehil olmayan kişilerden yani örgüt dışı dünyadan gizlenerek, bir üstad tarafından sadece ehil olan kimselere yani örgüt mensuplarına metafizik yoluyla tebliğ edilmesi veya öğretilmesidir. Ezoterizm’den kaynaklanan mistisizm ve gizlilik, FETÖ’nün cemaat içi grup dinamiklerini çok güçlü tutmuştur. Bunun olmasında bilgiye ve sırlara erişme ve hâkim olma minvalinde ehil/ehil olmayan yani bir anlamda biz ve onlar ayrımının çok keskin olması etkilidir. Buradaki biz ve öteki vurgusunda ötekiler düşman, cehennemlik, yok edilmesi gerekenler olarak kodlanırken, biz olarak tanımlananlar grup benliğini paylaşan sınırsız imtiyazlara sahip kişilerdir. Bu yüzden ötekilerin kumpaslar, psikolojik yöntemler ve zaman zaman doğrudan silahlı yöntemlerle yok edilmeleri meşru hale gelmektedir.¹¹

Uzun süren kültist bir radikalleşme sonucunda, biz kimliği içerisinde örgüte giren bir kişi uzunca yıllar pratik ettiği davranış kalıpları ve örgütsel faaliyetler çerçevesinde birey olmaktan çıkıp tüm değerlerini kaybeden silik ve emirleri uygulamaya kodlanan bir karaktere dönüşmektedir. Kısaca, birey, örgütsel yapı içerisindeki uzun süren sosyalleşmesi ile benlik değerini kaybetmekte ve örgüt kültürü ve yapısı içinde yok olup gitmektedir. 15 Temmuz’a kadar geçen sürede hâkim ve savcılar, üst düzey emniyet müdürlerinin ya da 15 Temmuz darbe girişiminde general rütbedeki insanların öğretmen ya da esnaflardan talimat aldığı görülmüştür. Bu durum örgüt mensuplarının artık gerçek dünyaya olan bağlarının yok denecek kadar kaybolduğunu ve toplumsal statülerinin onlar için hiçbir anlam ifade etmediğini göstermesi açısından değerlidir.

FETÖ’ye giren birey, örgütsel yapı içerisindeki uzun süren sosyalleşme ile benlik değerini kaybetmekte ve örgüt kültürü ve yapısı içinde yok olup gitmektedir.

Cizvit tarikatı
ve Masonik
yapılanmalardakine
benzer biçimde
semboller üzerinden
mesaj veren FETÖ
kendini gizlemek için
her dönemin kendi
şartlarına kolayca
adapte olabilen bir
örgüttür.

Buradan hareketle, FETÖ mensuplarının tamamına yakınının çift kişilikli hayatları bulunduğuun altını çizmekte yarar vardır. Nitekim örgüt mensuplarının örgüt organizasyonu içerisinde bir hayatı, statüsü ve sosyal ilişkileri varken dışarı da başka bir hayatı yaşadıkları gözlemlenmektedir. Bunun en çarpıcı göstergelerinden bir tanesi olarak, FETÖ mensupları örgüt içerisindeki ilişkilerini sözde dini referanslara göre şekillendirirler de, çift kişilikli hayatlarının yansıması olarak dış dünyada seküler bir hayat tarzı yaşabilmektedir. Veyahut örgüt mensupları FETÖ bağlarını gizlemek için başka bir grubun üyesiymiş gibi davranabilmektedirler. Böylece FETÖ'nün toplum içerisinde gizlenme kabiliyetleri de artmaktadır. Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andey Gennadiyeviç Karlov'a dönük suikasta da görüleceği üzere FETÖ'cü bir polis memurunun kendini El Nusra'cı olarak maskeleye çabası bunun örneklerindedir.

Diğer taraftan FETÖ, Cizvit tarikatı ve Masonik yapılanmalardakine benzer biçimde sembollere çok önem vermekte, hatta semboller üzerinden çok ciddi mesajlar vermektedir. 'Aksiyon', 'Sızıntı', 'Samanyolu', 'Küre', 'Herkül' vb. gibi isimlerle sonsuzluk, büyüklük, evrensellik ve kâinatın kapsandığı imajı verilmektedir. Eylül 2015 ve Mayıs 2016 Sızıntı Dergisi'nin kapak resimlerinde ve Zaman Gazetesi'nin 2015 yılının son aylarında yayınlanmaya başlayan reklam filmi ya da Fetullah Gülen'in haki renk kübbeli sohbet videosu ile verdiği mesajlar bunun bariz göstergeleridir.

FETÖ'nün bir başka önemli özelliği ise her dönemin şartlarına kolayca adapte olabilme yeteneğidir. Örgüt böylece her dönemde şartlar aleyhine oluşmuşsa kendisine koruma sağlamış ya da şartlar el verdiğiğinde kendisini güçlendirmiştir. FETÖ'nün 1980 Darbesi sonrası güçlenmesi, ya da 28 Şubat sürecinde diğer dinsel grupların zayıflarken FETÖ'nün güçlenerek daha da büyümesi buna verilebilecek örnekler arasındadır. Daha önce de bahsedildiği üzere amaca ulaşmada her yolu mubah gören FETÖ döneme göre tavır almanın yanında, örgütsel dini ritüeller ve kurallarını da döneme göre adapte edebilmiştir. Örneğin Fetullah Gülen, 1970'li yıllarda kadınlara çarşaf giydirilmesi ve peçe takılması yönünde tavsiyeler verirken, sonraki yıllarda "başörtüsü fûruattır" gibi açıklamalar yapmış, soru çalma, kumpas kurma iftira atma, zina yapma, hak yeme gibi İslami

açından kesinlikle günah olan şeylerin hedeflere ulaşma noktasında günah görülemeyeceği yönünde fetvalar vermiştir.¹² Bu yönüyle örgütün devletlerin içerisine sızarak onları ele geçirmek hedefi doğrultusunda herhangi bir ahlaki ve dini değere sahip olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

FETÖ'nün Amaçları

FETÖ'ye dönük iddianameler ve FETÖ'nün kendi kaynakları incelendiğinde Fetullah Gülen'in gerçek amacının hayalindeki ideal siyasi düzene ulaşmak olduğu görülür. FETÖ'nün nihai amacı iddianame ve farklı belgelerde "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını (yasama, yürütme, yargı erklerini) ele geçirmek ve ele geçirme süreci tamamlandıktan sonra devlet, toplum ve fertlere dair ne varsa Fetullahçı Terör Örgütü'nün ideolojisi doğrultusunda yeniden dizayn ederek oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomik, toplumsal ve siyasal gücü yönetmek" şeklinde ifade edilmektedir. Burada üç ana ideolojik amaç olduğu sıralanabilir:

- » *Siyasi İdeolojisi*; zümre egemenliğine dayalı olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirip, siyasi gücü yönetmenin yanında uluslararası seviyede de büyük ve etkili siyasi bir güç haline gelmektir.
- » *Ekonomik İdeolojisi*; toplumun dini duygularını kullanarak daha önce vurgulanan 'Himmet' adı altında paralel vergi sistemi oluşturmaktır. Burada en yukarıdaki elit kadronun imkân ve nimetlerden faydalanırken, alttaki kadroların adanmışlık motivasyonu ile az ya da hiç yararlanmadığı görülmektedir. Bu sistem üzerinden yurt içi/yurt dışındaki kurumları aracılığı ile siyasi amaçlara ulaşmadaki önemli araçlar olan insan ve mali kaynaklardır.
- » *Sosyal ve Kültürel İdeolojisi*; Fetullah Gülen'in çizdiği tipte kişiliksiz, sönük, biat ve itaat kültürü içinde yetişmiş insan modelini toplumsal alana yayıp toplumu da böyle yönetmek.

FETÖ'nün amacı devleti ele geçirdikten sonra kendi ideolojisi doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve siyasal gücü yönetmektir.

FETÖ, devlet kurumlarına sızarken TSK, Emniyet, MİT ve yargı gibi kurumlara öncelik vermiş ve buralarda mahrem yapılanmalara gitmiştir.

Bu üç ideolojik amaç temelinde FETÖ küresel kökleri, ilişkileri, işbirlikleri ve kolları olan bir terör yapısına dönüşmüştür. İşte bu nedendir ki; FETÖ'nün yapı ve amaç olarak sadece Türkiye üzerine etkili olduğu ve amaçlarının sadece Türkiye'ye dönük olduğu söylenemez. İleriki bölümlerde daha ayrıntılı gösterileceği üzere dünyanın farklı coğrafyalarında, farklı ülkelerini de benzer yollarla ele geçirip oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle dünyanın ekonomik, toplumsal ve siyasal gücünü yönetmeyi amaçladığı açıktır.

FETÖ kendisine edindiği siyasi amaçlar paralelinde eğitim kurumlarındaki yapılanmasına diğer yapılanmalarından daha önce başlamış ve buradaki yapılanmasını diğer kurumlara kıyasen daha erken tamamlamıştır. İleriki bölümlerde de görüleceği üzere FETÖ için eğitim hayati öneme sahiptir. Eğitim hem ekonomik kazanç olarak görülmüş hem de eleman devşirme ve devşirilen bu elemanların kamuya sızdırılmasındaki en önemli araç ve mekanizma olarak değerlendirilmiştir. Nitekim örgüt elebaşı Fetullah Gülen 1984'te yaptığı bir konuşmada “Öğrencilere en başta ilkokul öğretmenliği, orta ve lise öğretmenliği, ikinci planda subaylık, polislik ve hukukçu olmayı tavsiye ediyorum.” demiştir.¹³

Devlet kurumlarına sızarken de TSK, Emniyet, MİT ve yargı gibi kurumlara öncelik verip buralarda mahrem yapılanmalara gidilmiştir. Ancak, FETÖ devlete sızma faaliyetlerini sadece güvenlik ve yargı bürokrasiyle sınırlamamış Türkiye'deki tüm kurum ve kuruluşlara sızıp oraları ele geçirme çabası içerisine girmiştir.¹⁴ Güvenlik bürokrasisine sızması ile doğrudan silahlı bir terör örgütü haline gelen FETÖ buralar için özel mahrem yapılanmalar kurarak gerek siyasi gerek silahlı eylemlerde bulunmuştur. Operasyonel birimleri hayati önemde bulan FETÖ lideri buralara sızma konusunda da “Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır. Bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığımızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin. Türkiye'deki güç ve kuvveti cephenize çekeceğiniz ana kadar her adım, erken sayılır.” demiştir.¹⁵

FETÖ'nün eğitimden yargıya, güvenlik bürokrasisinden sanata kadar her alana sızdığı düşünüldüğünde ekonomiyi boş bırakmayacağı söylenebilir. Bu örgüt kimi zaman yukarıda bahsedilen 'himmet' kimi zaman eğitim kurumlarından gelen paralar kimi zaman da devleti zarara uğratarak çok büyük miktarda parasal vurgunlar yapmıştır.¹⁶ İlegal yollarla elde ettiği ekonomik gelir sayesinde eğitim ve medya yapılanmasını güçlendiren terör örgütü zamanla daha fazla insan kaynağı devşirmiş ve devlete daha büyük ölçeklerde sızma faaliyetlerine girişmiştir. Türkiye'de böyle bir strateji minvalinde neredeyse paralel devlet mekanizmasına sahip olan terör örgütü günümüzde aynı stratejiyi faaliyet halinde olduğu 100'den fazla ülkede sürdürmektedir. Buradan hareketler faaliyet gösterdiği ülkelerin devlet mekanizmalarına sızan FETÖ mensuplarının Türkiye'de olduğu gibi paralel bir devlet yapısı oluşturarak devletleri ele geçirme girişimlerinde bulunabileceğini tahmin etmek zor değildir. Bu yüzden eldeki bu rapor FETÖ'nün arz ettiği uluslararası tehdide yönelik uluslararası farkındalığı artırmak amacıyla önce örgütün eğitim ve medya yapılanmalarını ardından da çeşitli bölge ve ülkelerdeki yapılanmalarını ortaya koymaktadır.

İlegal yollarla elde ettiği ekonomik gelir sayesinde eğitim ve medya yapılanmasını güçlendiren terör örgütü zamanla daha fazla insan kaynağı devşirmiş ve devlete daha büyük ölçeklerde sızma faaliyetlerine girişmiştir

FETÖ'nün Medya ve Eğitim Yapılanması

FETÖ'nün Medya Yapılanması

Terör örgütleri kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile saygınlık ve meşruiyet arayışlarını, temel gayeleri olan korku yaratma, dikkat çekme, gündemde kalma, gücünü ispat etme ve bu yolla caydırıcılık kazanma çabalarını medya üzerinden daha etkin biçimde gerçekleştirebildiklerini görmüşlerdir. Nitekim gazeteler, dergiler, kitaplar, broşürler, televizyonlar ve sosyal ağlar, terör örgütlerinin aktif biçimde kullandığı platformlardır. Böylece toplum, terör örgütlerinin eylem ve propagandalarını yazılı ve görsel basın aracılığıyla kolaylıkla takip edebilmektedir ve bunlarla etkileşime geçebilmektedir. Özellikle internet medyasının gelişimi ile beraber terör örgütlerinin bu alanı etkin kullanımı günümüzde radikalleşme ve terör alanında yapılan çalışmalarda çok mühim bir yer işgal etmektedir.

Medyanın günümüzde terör örgütleri açısından önemine bakıldığında, medya terör örgütlerinin oksijen araçlarından birisi haline gelmiştir.

Medyanın günümüzde terör örgütleri açısından önemine bakıldığında, medya terör örgütlerinin oksijen araçlarından birisi haline gelmiştir. Zira terör örgütlerinin en önemli özelliklerinden biri amaçları doğrultusunda şiddet kullanmak ya da şiddet kullanacağı korkusunu yaratmaktır. Özellikle toplum üzerinde tehdit ve korku iklimini yaratmanın en kolay ve hızlı yollarından biri medyanın kullanımudur. Zira medya, eldeki verilerin istenilen mesaja uygun bir biçimde kodlanması ve toplumun geniş kitlelerine ulaştırılması işini sağlamaktadır. Böylece terör örgütleri medya alanını eylemlerinin propagandasını yapmak, hedef grup üzerinde korku psikolojisi yaratmak ve istenilen algıyı şekillendirmek, kitleleri mobilize etmek, eylemlerindeki haklılığı anlatarak ulusal ve uluslararası platformda meşruiyet kazanmak, örgüte sempatican kazanmak ve örgüt üyelerinin moral ve motivasyon değerini yüksek tutmak gayesiyle kullanmayı hedeflemektedirler.¹⁷ Yine, güvenlik güçlerinin terörle mücadele uygulamalarını hak ihlallerine sebep olan, hukuk dışı ve antidemokratik uygulamalar olarak göstermek temel amaçlardan bir diğeri olmaktadır. Bu bağlamda, yeni nesil terör örgütü olarak FETÖ'nün medya ile olan ilişkisi alanda bugüne dek yapılan tasniflerin dışında, oldukça özgün, geniş kapsamlı ve kompleks bir yapıya sahiptir.

FETÖ'nün medya ile olan ilişkisi sıradan bir terör örgütünün medya ile olan bağlantısını aşan çok özgün bir yapıyı ihtiva etmektedir.

FETÖ'nün medya alanında yoğun bir çaba harcamış olduğu ve geniş bir yapılanmasının bulunduğu görülmektedir. Gerek doğrudan sahip olduğu araçlarla yürüttüğü faaliyetler, gerekse alana dolaylı olarak etki ettiği incelenmeye muhtaçtır. Zira çocuk yayınları, gazeteler, haber ajansları gibi çok geniş bir alanda yayın yapan bir organizasyona sahip olan örgüt, başlangıçta Sızıntı dergisi ile başlayan bir tufan ortaya çıkarmıştır. Medyanın geniş kitlelere ulaşma, etki etme ve algı yaratma özelliğinin farkında olan örgüt, doğrudan yönetemediği medya organlarını da, kripto elemanları aracılığıyla elde ettiği bilgileri farklı formatlarda sunarak yönlendirmiştir. Bu nedenle, dolaylı olarak manipüle edilmeye müsait hale gelen medya yapılanması eline geçen malzemeyi dikkatli biçimde değerlendirme hususunda önemli görevler yerine getirmiştir.

Uluslararası alanda da farklı medya gruplarına örgüt tarafından sızdırılan bilgi ve yayınlarla sistemli bir söylem inşasının kurgulanmak istenmiş olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, FETÖ'nün medya ile olan ilişkisi sıradan bir terör örgütünün medya ile olan bağlantısını aşan çok özgün bir yapıyı ihtiva etmektedir. Medyanın hukuk ve meşru yollar dışındaki kullanılış biçimini anlamak üzere terör örgütlerinin medya ile olan ilişkisini anlamak, buna ek olarak istihbarat örgütlerinin alanı taktiksel kullanımını incelemek gerekmektedir.

Buradan hareketle, FETÖ propagandaları için medyayı araçsallaştırarak toplum algısını biçimlendirme kapasitesini kullanmıştır. Bu yönüyle FETÖ tipik bir istihbarat örgütü gibi davranmıştır. İstihbarat servislerinin medya kullanımına bakıldığında, bu kullanım özellikle devletlerin isteklerini diplomatik olarak elde edemediği ya da doğrudan bir savaş ilanının maliyetli olacağı durumlarda hedefteki toplumun algısının ya da karar alıcıların politikalarının yönlendirilmesi süreçlerinde kendisini göstermektedir. Propagandalar ile başlayan bu süreçler mali operasyonlar, suikastlar, paramiliter denilen yarı askeri güçlerin desteklenmesine kadar ilerleyen aşamaları kapsamaktadır. İstihbarat örgütleri özellikle Soğuk Savaş döneminde amaçları doğrultusunda bu tip sistemler geliştirmiştir. FETÖ gerçekleştirdiği medya örgütlenmesi ile hem terör-medya ilişkisinin temel karakteristik özelliklerini hem de istihbarat örgütlerinin örtülü

operasyon kural ve normlarını harmanladığı bir medya kullanım stratejisi geliştirmiştir.

Örgüt mensuplarının çeşitli kurum, kuruluş ve kademelere sızmış olması medyanın kullanımına elverişli olacak her türlü legal ve illegal bilgilerin akışını kolaylaştırmıştır. Bu akış içerisinde polis ifade tutanaklarından, yargıdaki gizli belgelere, siyaset adamlarının özel görüşme kayıtlarından, istihbari bilgilere rastlamak mümkün olmuştur. Örgüt televizyon, dergi, gazete, sosyal medya, yayınevi, reklam şirketi, matbaa, tedarikçi, haber ajansı zincirlerinin hepsinde olmakla beraber kamu imkânlarını da sömürmüştür. Gelir kaynağı ve meşruiyet aracı olarak da kullanılan medyanın terör örgütleri için stratejik bir alan ve oksijen kaynağı olduğu düşünüldüğünde, medya alanındaki etkinliğinin FETÖ'yu ne denli beslemiş olduğu aşikârdır. Bugün FETÖ'ye ait medya organlarının kapatılmasının ardından özellikle sosyal medya alanının bir haberleşme aracı ve bilgi kaynağı olarak kullanıldığı görülmektedir. Ucuz, gerçek zamanlı, hızlı ve yoğun bir iletişim aracı olan sosyal medya, FETÖ'nün yeni odak noktalarından biri haline gelmiş durumdadır.

Örgüt işleyişine ilişkin çizilen genel çerçeve ile beraber değerlendirildiğinde FETÖ'nün özel olarak medya yapılanması beş temel karakteristik özellik ile özetlenebilmektedir.

- » Bunlardan birincisi hibrit olmasıdır. Hibrit olma özelliği, FETÖ'nün medyayı hem terör örgütlerinin kullanım şekline uygun olarak kullanması, hem de istihbarat örgütlerinin örtülü operasyon denilen, şiddetin az, ancak etkinin yüksek olduğu propaganda amaçlı kullanım şeklini melez bir biçimde birlikte kullanımını ihtiva etmektedir.
- » İkinci özellik, simbiyotik olmasıdır.¹⁸ FETÖ sahip olduğu teknik kapasite ve imkânlar ile elde ettiği bilgileri müttefik olarak gördüğü yabancı unsurların eline verirken karşılığında onlardan himaye, güvenli alanlar talep etmekte ya da özel ilişki biçimi geliştirmek gibi beklentilere sahip olmaktadır.
- » Üçüncü olarak medya ile olan ilişkisi FETÖ'nün diğer bütün ilişki alanları ile senkronize haldedir. Medya sektöründe sağlanan varlık ancak FETÖ'nün nihai hedefleri doğrultusunda elverişli bir parça olarak

FETÖ'ye ait medya organlarının kapatılmasının ardından özellikle sosyal medyanın bir haberleşme aracı ve bilgi kaynağı olarak kullanıldığı görülmektedir.

FETÖ için medya profesyonel bir sektör olmaktan ötede, illegal biçimde sızdırılan bilgi ve belgelerin söylem inşası kapsamında kullanılması amacıyla vardır.

değerlendirildiği ölçüde anlamlı olabilmektedir. Dolayısıyla örgüt bakımından medya demokratik bir düzen içinde profesyonel bir iş olarak rekabet içerisinde sürdürülen bir çaba olmaktan ötede, örgüt iskeletinin diğer parçalarından illegal biçimde sızdırılan bilgi ve belgelerin kitlelere oluşturulmak istenen söylem inşası kapsamında iletilebilmesi hususunda mühimdir. Bütün medya araçları merkezi bir hedefin parçası olarak ve hiyerarşik bir düzen içerisinde uygun formatlarda sistemli olarak kullanılmıştır.

- » Dördüncü karakteristik özellik ise yaygın olmasıdır. Yaygın olma özelliği medya araçlarının bir sosyal mühendislik çalışması temelinde üretiminin gerçekleştirildiğini ifade etmektedir. Kurgulanan gerçekliğin yerleşmesi sürecinde, kağıt temininden matbaa belirlenmesine, akademik dergilerin yayın kurullarını kimlerin oluşturacağından, o dergiler aracılığıyla yayın yaparak unvan alacak akademisyenlerin belirlenmesine kadar her şey bir bütünlük içerisinde planlanmış ve işletilmiştir.
- » Beşinci karakteristik özellik olarak katmanlı bir yapı sayılabilecektir. Bu katmanlı yapı Soğuk Savaş dönemi mücadelelerinde gözlemlenen, savaş içermeksizin toplumların algılarını, davranışlarını, düşünce biçimlerini ve kanaatlerini değiştirmeye yönelik parametreleri sistemin içerisine dâhil etmeyi hedefleyen yöntemi örneklemektedir. Doğrudan örgüt adına çalışanların yanı sıra, örgütle ekonomik, ideolojik herhangi bir bağlantısı olmadığı halde örgüt sisteminden faydalanan bir grup da mevcuttur.

Katmanlı olarak iç içe geçmiş bu yapılar dolayısıyla FETÖ'nün melez, hibrit yapısı, simbiyotik ilişkileri, diğer sektörlerle sağladığı senkronizasyonu, merkezi yapısı, yaygınlığı, bütüncül ve katmanlı biçimde çalışma tekniği hem kendi medya yapılanmasına hem de diğer medyayı etkisi altına almak sebebiyle yaptığı işlere sirayet etmiştir. Bu iç içe girmiş katmanlı yapılar nedeniyle FETÖ ile mücadelede medyaya ilişkin özel bir strateji olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada devletin, bilgilerin doğru olarak kodlanması ve vatandaşa iletilmesi hususunda önemli bir görevi mevcuttur.

Günümüzde, bahsedilen temel ilkeler üzerinde ve illegal hedefler doğrultusunda kullanılan medya organlarının kapatılması uluslararası ze-

minde diktatöryal bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle FETÖ'ye ilişkin ulusal ve uluslararası çalışmaların özel bir çalışma alanı olarak değerlendirilmesi ve bu yönde acil ve kaliteli üretim yapılması elzemdir. Zira FETÖ, uluslararası alanda bugün hala ABD gibi uluslararası sistemin hâkim güçleri ile bir terör örgütü olarak işbirliği yaptığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Türkiye'nin ABD tarafından İran'a konulan ambargoyu deldiği iddiasıyla Amerika'da sürmekte olan Halkbank davası bunun en açık örneklerinden biri olarak karşımızda durmaktadır. 2009 yılından itibaren Türkiye'nin İran ile ilişkisi konusunda Türk medyasına verdiği demeçlerde Halk Bankasını hedef gösteren David Cohen dönemin ABD Hazine Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı olarak terörizmin finansmanını takip etmek ile görevlidir. 17-25 Aralık'ta sözde Türk savcılarının kullandığı iddianameler Türkçe'den İngilizce'ye çevrilmiş, yine Türkiye'den ABD'ye 17-25 Aralık döneminde elde edilen yasadışı tapeler ve kayıtlar götürülmüş ve bunlar kullanılarak Türk siyasetinin yeniden yapılandırılmasına girişilmiştir.

ABD gibi uluslararası sistemin hâkim güçleri ile FETÖ'nün bir terör örgütü olarak işbirliği yaptığı gerçeği ortadadır.

Özetle, Fetullah Gülen kendini özellikle hegemonik batı dünyasına dini muhafazakar akımın “ılımlı” karakteri olarak tanıtmıştır. Aslında ona “dinler arası diyalog” için çaba gösteren “ılımlı dini lider” ve Müslüman coğrafyada radikal hareketlerin yükseldiği bir dönemde “barışçı/ılımlı” kimliğiyle öne çıkarılan bir portre çizilmiştir. “Eğitimci kimliği” öne çıkarılarak bu görüntünün güçlenmesi sağlanmıştır. Batılı egemen güçler Gülen'le radikal selefi hareketler ve radikal Şii akımlar arasında orta yolu araştıran bir İslam bilgisi olarak Fetullah Gülen ismi “üretilmiştir”.

Böylece kullanışlı “ılımlı maske”nin arkasında hedeflerine kilitlenmiş, vicdan duygusunu çoktan unutmuş, Usame bin Ladin'den çok daha tehlikeli bir radikal kült figür olan terör örgütü lideri Fetullah Gülen gerçeği gözler önünde gizlenebilmiştir. Türkiye'yi sarsan Ergenekon ve Balyoz Davaları'na zemin oluşturmak üzere Ermeni gazeteci Hrant Dink'in Fetullah Gülen'in örgütü tarafından öldürülmesi bile tek başına bu radikal örgütün gerçek yüzünü ortaya koymaya yeterli olmaktadır. Nihayetinde bu örgüt 15 Temmuz 2016 günü Türk Silahlı Kuvvetleri'nden ele geçirdiği silahlarla ülkesine savaş açmıştır.

FETÖ'nün Eğitim Yapılanması

FETÖ'nün militanlarını devşirdiği ve örgüte finans kaynağı yarattığı en önemli alanlardan birisi eğitimidir. Bu minvalde FETÖ, küresel nitelikte oluşturduğu yapıya ihtiyaç duyduğu insan kaynağını ele geçirdiği eğitim kurumları vasıtasıyla yetiştirmiştir. Böylece eğitim aracılığıyla arzu ettiği insanları devşirip istedikleri kurumlara yerleştirmeyi amaçlayan bir kadro yaratma çabası içerisine girilmiştir. Bilhassa, hücre evi niteliğindeki “ışık evleri” kamu kurumlarındaki kadrolara yerleştirdikleri elemanlarının militanlaşmasında ve radikalleşmesinde önemli bir misyona sahip olmuştur.

FETÖ, eğitim üzerinden bir terör örgütü inşa etmiş ve örgüt yapılanması için eğitimi araç olarak kullanmıştır.

Esas amacı örgüt ideolojisi doğrultusunda endoktrinasyon yoluyla dönüşümleri sağlanarak tek tip insan yetiştirmek olan ı ışık evlerinin kurulması, FETÖ lideri Fethullah Gülen'in 1966 yılında İzmir'de “yoksul talebelere yardım edelim” bahanesiyle vermiş olduğu ilk talimatlardan birisidir. Ancak evlerin esas amacı yoksul talebelere yardım değil daha kolay devşirmek için genelde fakir ailelerin çocuklarının militanlaştırmak olmuştur. Işık evlerinde insan kaynağı, genellikle gelir seviyesi düşük muhafazakâr ailelerin ortaokul, lise ve üniversite çağlarındaki çocuklardan sağlanmıştır. Örgüte ait dernek, etüt merkezi, dersane, okul ve üniversiteler ile kendilerine bağlı olmayan eğitim kurumlarından tespit edilen öğrenciler örgütün ağına düşürülmüş ve ailelerinden kopartılarak örgüt amacı için kullanılmıştır.

Yani FETÖ, eğitim üzerinden bir terör örgütü inşa etmiş ve bu durum FETÖ yapılanması için eğitimin bir amaç olarak değil, eğitimin kendisiyle ilgisi olmayan hedefler için bir araç olarak kullanıldığının da en somut kanıtı olmuştur. Ayrıca, 15 Temmuz darbe girişiminde millete silah doğrultanların pek çoğunun FETÖ'nün eğitim kurumlarından çıktığı düşünüldüğünde FETÖ'nün eğitim yapılanması ilk kez Cengiz Aytmatov'un “Gün Olur Asra Bedel” romanındaki mankurtaşma (geçmişini unutmuş, bedeniyle ve ruhuyla karşı tarafın buyruğu altına girmiş, belirli kesimlerce takdir edilmek için kendi değerlerine sırt çevirenlerin ortak adı haline gelmek) efsanesinin de görünür kılınmasını sağladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Eğitim yapılanmasına daha yakından bakıldığında örgüt, orta öğretim, lise ve üniversitede okuyan öğrencileri kendi safına çekmek için çeşitli yöntem ve stratejiler geliştirmiştir. Bu noktada özellikle başarılı devlet okulları için negatif algı operasyonlarına başvurmuştur. Örgüte sermaye kazandırmak ve illerde örgüte bağlı okullar haricindeki diğer okulların tercih edilmesini engellemek için örgüte ait olmayan okullarda kavga, fuhuş ve madde bağımlılığı gibi olaylarla sıkça karşılaşıldığını dile getirerek ve söz konusu bu okulların iyi idare edilemediği ve kontrolden çıktığı konusunda algı yaratarak başarılı okulların imajını zedelemişlerdir. Böylece, örgüte bağlı özel okullar açıp, bu okullara çeşitli illerden ve ülkelerden “gönüllü öğretmen” temin ederek kişilerin nitelikli olmasından ziyade nitelikli görülmesini amaçlayan eğitim sistemleriyle toplum içinden “militan” devşirip yetiştirmişlerdir.

FETÖ adına çalışan lise ve üniversite “bölge talebe mesulleri”; örgüt içinde kod adlarıyla anılan ve il imamlarının emrinde olan eğitim danışmanlarına bağlı olarak çalışıp, sorumluluklarındaki okullarda organizasyonlar düzenleyerek örgüte kazandırılmak istenen öğrencileri belirlemişlerdir. Örgüt, meslek ve teknik liselerde okuyan öğrencilere ise staj olanağı sağlayıp mezuniyet sonrasında iş garantisi vaat ederek yanına çekmeye çalışmıştır. Devlet yurtlarında kalan öğrencileri örgüte kazandırmak için de bir strateji geliştiren örgüt, KYK yurtlarına örgüte riayet eden ve okul hayatı boyunca masrafları örgüt tarafından karşılanan öğrenciler yerleştirmişlerdir. Örgüte bağlı olan öğrenciler, örgüte kazandırmak istedikleri öğrencileri etkilemek için kafeterya ve benzeri yerlerde onlarla iletişim kurmuşlar, daha sonra ise saflarına çekmişlerdir.¹⁹

FETÖ yapılanmasının eğitime özel bir önem atfetmesinin temel sebebi; insan kaynağına erişim, eğitim faaliyetleri ile yurt içinde ve yurt dışında meşruiyet kazanma ve bu faaliyetlerden gelir elde etmek olmuştur. Örgüt, elde ettiği muazzam gelirlerle de hem Türkiye’deki hem de yurt dışındaki okullarında hâkim, savcı, vali, siyasetçi ve üst düzey bürokratların çocuklarını okullarında ücretsiz okutup velileri evlatları üzerinden esir alma yöntemini tercih etmiştir.

FETÖ yapılanmasının eğitime özel bir önem atfetmesinin temel sebebi; insan kaynağına erişim, eğitim faaliyetleri ile yurt içinde ve yurt dışında meşruiyet kazanma ve bu faaliyetlerden gelir elde etmek olmuştur.

Örgüt, yurt dışında zamanla himayesine aldığı militanlara hem barınma imkânı sağlayarak hem de iyi bir üniversiteden kabul alarak devşirme stratejisi gütmüştür.

FETÖ eğitim yapılanması, kendisine “gönül elçisi” misyonu biçip yurt dışında açtığı eğitim kurumları aracılığıyla faaliyetlerinin asıl amacını gizleyerek uluslararası platformda da çalışmalarını sürdürmüştür. 160 ülkede 2000’den fazla eğitim kurumu açan FETÖ, faaliyetlerinde “insani/ahlaki mülahaza”, “hoşgörü”, “uzlaşma” ve “diyalog” kavramlarından yola çıkarak faaliyet gösterdiği ülkelerin yasal mevzuatı ve iç dinamikleri ile uyumlu olmaya, iktidarı elinde bulunduranlarla ve lobilerle iyi ilişkiler geliştirmeye büyük özen göstermiştir. Çünkü örgüt, yabancı ülkelerde açtığı okullar vasıtasıyla, faaliyette bulunduğu ülkedeki üst düzey bürokratların, siyasetçilerin ve diğer karar alıcıların çocuklarını okullarına kabul edip popülaritesini artırmayı ve böylece o ülkede sosyo-ekonomik ve siyasi bağlamda etkinliğini artırmayı amaçlamıştır.

Yurt dışındaki eğitim kadrosunu 1990’lardan itibaren yurt dışına giden öğretmenlerden temin eden FETÖ, okullarından mezun ettikleri kişileri de kadrosuna dâhil ederek buldukları ülkenin yerli vatandaşlarından ve Türk kökenli öğretmenlerden oluşan bir kadro kurmuştur. Okul açtıkları ülkelerde yöneticilerle, gerek o ülkedeki gerekse Türkiye’deki iş adamlarıyla örgüt lehine iş imkânları yaratmak ve kaynak oluşturmak için iletişim kuranlar çoğunlukla okul müdürleri olmuştur. Türkiye’de çeşitli illerde ve ilçelerde imam olarak görev yapan ve daha sonra örgüt tarafından okul müdürlüğüne atanan öğretmenler aynı zamanda o ülkeden sorumlu FETÖ imamları olmuşlardır. Dolayısıyla, okul müdürleri aynı zamanda ülke içerisindeki tüm faaliyetlerin yürütülmesinden doğrudan sorumludurlar.²⁰

FETÖ’nün yurtdışına lisans veya lisansüstü eğitim almaya giden öğrenciler için geliştirdiği yöntem ise, söz konusu öğrencilerin yurt dışında konaklamasını nasıl sağlayacağı ve iyi bir üniversiteden kabul alıp almayacağı çabaları üzerine inşa edilmiştir. Örgüt, yurt dışında zamanla himayesine aldığı militanlara hem barınma imkânı sağlayarak hem de iyi bir üniversiteden onlar için kabul alarak devşirme stratejisi gütmüştür. Özellikle, MEB’in burslu olarak yurt dışına gönderdiği ve dönüşte yurt dışında kaldığı sürenin iki katı kadar görev yapacak olan öğrencilerin devşirilmesi FETÖ’nün stratejik amaçlarından birisi olmuştur. Örgüt, söz konusu öğrencilerin üniversiteye kabulü için gerekli yazışmaları ve işlemleri bağlan-

tılı olduğu üniversitelerle kendisi organize edip, indirimli harcırah ücreti üzerinden kabul alarak MEB'den üniversiteye harcırah olarak gönderilen paranın belli bir kısmını "himmet" olarak almıştır.

FETÖ son 15 yılın tüm sınav sorularını çalarak milyonlarca gencin hayaline ve geleceğine de pranga vurmuştur. FETÖ yapılanması, göz okuma sistemiyle girilen 'Sır Oda'daki bilgisayara korsan yazılımla uzaktan erişim sağlayıp ÖSYM tarafından düzenlenen son 15 yıla ait soruları çalmıştır.²¹ Ayrıca, örgüt üyeleri tarafından yazılı sınav öncesi sorulara erişilerek Askeri Okullar (Tüm Harp Okulları ve Astsubay Okulları) ve Emniyet Teşkilatı (Polis Koleji, PMYO, Polis Akademisi ve Komiser Yardımcılığı) sınavlarına yönelik soruların örgüt üyelerine verildiği tespit edilmiştir. FETÖ tarafından elde edilen sorular örgütün amaçları doğrultusunda son derece stratejik bir şekilde kullanılmıştır. Soruları devlete adam devşirme maksatlı himayesi altındaki örgüt mensuplarına dağıtan FETÖ, soruların tamamını vermekten ziyade daha çok kısmi olarak dağıtarak stratejik olarak sınav sonuçlarının sorgulanmasının önüne geçmeye çalışmıştır. Ancak gelinen noktada örgütün yapısının, işleyiş biçiminin ve gizlerinin gün geçtikçe açığa çıkarılıp tespit edilmesiyle başarılı olamadığı görülmektedir.

Uzun vadede planlanmış bir yapı üzerine kurulu ve hemen hemen tüm faaliyetlerini beyin yıkama merkezleri olan eğitim kurumlarından devşirdiği elemanlar vasıtasıyla gerçekleştiren FETÖ'nün eğitim yapılanmasını tasfiye etmeye yönelik gerçekleştirilen ilk husus dershanelerin kapatılması olmuştur. Dershaneler kapatılmadan önce dershanelerin öğrenci sayısı bakımından yüzde 60'ı FETÖ yapılanmasının elinde bulunmaktaydı. FETÖ'ye örgüt merkezi olan, devşirme sahası yaratan ve finans kaynağı görevi icra eden dershanelerin kapatılmasından sonra eğitim alanında bir dizi değişiklikler devam etmiştir. 1472 dersane normal eğitim kuruluşuna dönüştürülmüş, diğer yandan da MEB tarafından özel eğitim kurumlarına destek verilmiştir. 2015 yılında temelleri atılan ve 6721 sayılı kanunla 2016 yılında kurulan Maarif Vakfı, yurtdışında FETÖ ile iltisaklı pek çok okulu bünyesinde toplayarak FETÖ'nün uluslararası lobi gücünü kırmıştır. MEB'in 2014'den bu yana stratejik olarak yürüttüğü FETÖ ile mücadelenin yurt dışı ayağını Maarif Vakfı yürütmektedir.

Dershaneler kapatılmadan önce dershanelerin öğrenci sayısı bakımından yüzde 60'ı FETÖ yapılanmasının elinde bulunmaktaydı.

Örgüt, birçok batı dışı toplumda okullarını ya yerel kişilere ya da batılı kişilere devrederek eylemlerini gizleme yoluna gitmektedir.

Maarif Vakfı; yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Millî Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluştur. Kâr amacı gütmeyen, kamu yararına çalışan bir vakıf olan Türkiye Maarif Vakfı, her ülkede okul öncesinden yükseköğretime eğitimin her aşamasında etkin faaliyet yürütmek amacıyla kurulmuştur. Kuruluşundan itibaren 34 ülkede ise temsilcilik açmış ve 23 ülke ile de protokol imzalamıştır. FETÖ'nün Türk halkının parasıyla ve Türkiye Cumhuriyeti'nin sahip olduğu imaj ve güveni kullanarak açtığı okullar Maarif Vakfı aracılığıyla asıl sahibi olan Türk milletinin kendisine tekrar döndürülmektedir. Öncelikli stratejisi Balkanlar, Afrika, Kafkasya ve Orta Asya olmak üzere Türkiye açısından önemli olan coğrafyalara yoğunlaşmak olan Maarif Vakfı, Türk kökenli vatandaşların yaşadığı ülkelerde de farklı eğitim kurumları açmaktadır.²²

Birçok ülke Türkiye'nin, özellikle Maarif Vakfı üzerinden yürüttüğü, faaliyetleri sayesinde FETÖ'nün okul açmasına izin vermemektedirler. Her bir ülkenin istihbaratı işe yerleştirmede FETÖ okullarından mezun olanlar konusunda ilgili tedbirler almaktadır. FETÖ'nün faaliyetleri sayesinde ABD'deki eğitim kurumlarında bile çarüdamalar meydana gelmiştir. Ancak, bazı ülkelerde yürürlükte olan kanunlar nedeniyle ve kuvvetler ayrılığından ziyade "kuvvetler uçurumu" nun mevcudiyeti sebebiyle siyasi otorite FETÖ okullarını Maarif Vakfı'na devretmesine rağmen, yargı tarafından devir işlemi geçersiz sayılmaktadır. Türkiye'nin girişimleri sonucu sıkışan örgüt, Balkanlarda ve birçok batı dışı toplumlarda okullarını ya yerel kişilere ya da batılı kişilere devretmek suretiyle örgütsel faaliyetlerini ve eylemlerini gizleme yoluna gitmektedirler.

FETÖ'nün Terör Yapısı ve Terör Eylemleri

FETÖ'nün bir uluslararası terör ve suç örgütü kimliğini geçmişten günümüze gerçekleştirmiş olduğu eylemlere bakılarak ortaya koymak mümkündür. Ancak öncelikle belirtmek gerekir ki, FETÖ kendine münhasır karakteristik özellikleri marifetiyle PKK, DEAŞ, El-Kaide, DH-KP-C, ETA, IRA gibi literatürde ve pratikte sıklıkla karşılaşılan bir anlamda klasikleşmiş terör örgütlerinden farklı bir karakteristiktir. Buradan hareketle FETÖ'nün kendine münhasır özellikleri terör örgütünü Yeni Nesil Terör Örgütü yapmaktadır. Bu yüzden FETÖ'nün karakteristik özellikleri, eylem yapısı ve suç profili hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Nitekim FETÖ'nün kendine münhasır özelliklerine bakıldığında, raporun önceki bölümlerinde de vurgulandığı üzere, örgütün ezoterik, mesianik ve kültist yapısı öne çıkmaktadır. Ezoterizm sayesinde FETÖ, içeriye dönük ve dışarıya kapalı olarak şekillenmiştir; semboller ve gizli anlamlar ile donatılmış örgüt içi bilgi, fikir ve pratikler grup içinde kalacak şekilde yayılmıştır. Bu yapı içerisinde dışarıdan gizlenmek amacıyla örgütsel iletişim semboller vasıtasıyla sağlanmaktadır. Örneğin örgüt içi bu iletişim FETÖ'de, 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişimi öncesi süreçte terör örgütünün sahip olduğu medya organlarında yayınlanan diziler, gazete ve dergilerde verilen ve sadece FETÖ militanlarının anlayabildiği sübliminal mesajlar yoluyla vuku bulmuştur. Bu ezoterik türde yapılanma ve iletişim biçimi FETÖ'ye gizlilik kazandırmakta ve örgüt bu sayede uluslararası istihbarat, terör ve suç örgütü kimliğini örtmektedir. Bu doğrultuda görünüşte bir hizmet ve eğitim hareketi olarak tüm yapısıyla açık ve şeffaf olması gereken FETÖ, uluslararası bir terör örgütü refleksiyle militanlarına kod adları vermiş ve örgüt içi iletişimi özel-gizli-kapalı haberleşme kanallarıyla sağlamaktadır.¹

Ezoterik karakteristiğinin yanı sıra FETÖ, mesianik ve kültist özellikler de taşımaktadır. Bu noktada bir nevi mesih statüsünde hiç kimsenin vâkıf olamayacağı bilgilere haiz 'kâinat imamı' olarak adlandırılan örgüt elebaşı Fethullah Gülen'e sorgusuz sualsiz itaat edilmektedir.² Bu durum

¹ Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu 5.10.2017 Tarihli 2017/770 Sayılı Kararı, s. 6.

² Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu 5.10.2017 Tarihli 2017/770 Sayılı Kararı, s. 7.

FETÖ, uluslararası bir terör örgütü refleksiyle militanlarına kod adları vermiş ve örgüt içi iletişimi özel-gizli-kapalı haberleşme kanallarıyla sağlamaktadır.

örgüt militanlarının elebaşı ve örgüte adanmışlık seviyelerini çok yukarı seviyelere çıkararak bir unsur olmakta zira mesih olarak kabul edilen örgüt elebaşı ve onun etrafında şekillenen örgüt, militanlarının zihinlerini kontrol eden yıkıcı bir kült harekete dönüşmektedir.

FETÖ’de gayri ahlaki ve gayri nizami davranışlar, militanların zihin dünyasında sözde mutlak ve ulvi doğruya hizmet ettiği mazeretiyle meşrulaşmaktadır.

Bir kült terör hareketi olarak FETÖ içerisinde elebaşının seçilmiş mesih rolünde olması, militanları mutlak ve ulvi doğruya hizmet ettiklerini düşünerek zamanla ahlaki, dini, vicdani ve yasal kısıtlara göre hareket etmekten ziyade rasyonaliteden uzak bir şekilde kendi ezoterik yapılarının çıkarına uygun davranış kalıpları içerisine yönlendirmektedir. Bu çerçevede ezoterik yapılanmanın etkisiyle örgüt militanlarının zihninde “biz” ve “onlar” ikilemi üzerine inşa edilmiş içeriye dönük ve dışarıya kapalı bir dünya muhayyilesi yaratılmaktadır. Hal böyleyken, FETÖ kültü içerisindeki radikalleşme sürecinde gayri ahlaki ve gayri nizami davranışlar, militanların zihin dünyasında “biz” kimliğine yani sözde mutlak ve ulvi doğruya hizmet ettiği mazeretiyle meşrulaşmakta hatta uygun davranış biçimine dönüşmektedir. Böylece suç kavramı doğal gerçeklikten çıkarak örgütsel manada ele alınmakta ve örgüt militanları en ufak bir vicdani rahatsızlık duymadan örgüt çıkarlarına hizmet etmek adına suç işleyebilmektedir.

Bu doğrultuda FETÖ’nün ortaya koyduğu sözde mutlak ve ulvi doğru herhangi bir ulusal ve uluslararası değer ve ilkelerle çakıştığında FETÖ militanlarının gözünde bir devlet, halk ya da uluslararası bir örgüt kolayca düşman olarak tanımlanabilmektedir. Sonuçta örgüt militanları o ulusal ya da uluslararası yapıya karşı tereddüt etmeden terör faaliyetlerinde bulunabilmektedir.

Türkiye özelinde, FETÖ’nün, bu kült karakteri doğrultusunda işlemiş olduğu suçlar arasında şunlar mevcuttur: anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek, silahlı terör örgütünü kurmak, cebir ve şiddet yoluyla kamu otoritesini ortadan kaldırmaya ya da görevlerini yapmasına kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs etmek, devletin iç ve dış güvenliği bağlamında gizli kalması gereken bilgi ve belgeleri casusluk maksadıyla temin etmek, dolandırıcılık, sınav sorularını çalmak, cinayet.

FETÖ'nün Geçmişte Yaptığı Terör Eylemleri

FETÖ'nün karakteristik özellikleriyle doğrudan ilişkili suç eylemlerine örnek teşkil etmesi bakımından terör örgütünün işlediği cinayetlere yakından bakmak faydalı olacaktır. Nitekim FETÖ gerek Necip Hablemitoğlu ve Haydar Meriç gibi örgütün gerçek yüzü konusunda araştırmalar yapan akademisyen ve gazetecileri gerek Hrant Dink gibi Türkiye içerisinde ve dışarısında sansasyon yaratacağını öngördüğü düşünürleri öldürmüştür. Bu hususta Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Necip Hablemitoğlu, 18 Aralık 2002 tarihinde evinin önünde FETÖ tarafından silahlı saldırıya uğrayarak cinayete kurban gitmiştir. Hablemitoğlu'nun FETÖ tarafından hedef alınması 2000'li yılların başına dayanmaktadır. 11 Ağustos 2000 tarihinde FETÖ elebaşı Fethullah Gülen hakkında yasa dışı örgüt kurmak ve yönetmek suçundan hazırlan iddianame kapsamında Hablemitoğlu'nun FETÖ hakkındaki araştırmalarına başvurulmuştur. Zira Hablemitoğlu araştırmalarında henüz o dönemde FETÖ'nün en tepede kâinat imamı olarak Fethullah Gülen ve onun altında kıta imamları ve örgüt imamları olmak üzere terör örgütü şemasını ortaya koymuştur. Ancak davanın o dönemki savcısı FETÖ tarafından tezgâhlanan bir kaset skandalıyla davadan alındığı için Hablemitoğlu'nun araştırmaları dava içeriğine girememiştir.³

Bunun üzerine Hablemitoğlu araştırmalarını kamuoyuna açıklamak amacıyla *Köstebek* isimli bir kitap yazmaya başlamıştır. Hablemitoğlu bu kitapta Fethullah Gülen terör örgütünün esasında bir hizmet ve eğitim hareketi olmaktan ziyade stratejik devlet kurumlarına sızarak devlet örgütlenmesine paralel bir yapı kurmayı amaçlayan bir terör örgütü olduğunu yazacaktır. Ancak kitap basılmadan Hablemitoğlu FETÖ cinayetine kurban gitmiştir. Ardından Hablemitoğlu cinayeti davası yıllarca yargı erkine sızmış olan FETÖ militanlarınca manipüle edilmiştir. Ancak 15 Temmuz Darbe Girişiminin ardından Hablemitoğlu cinayeti İzmir'de görülen FETÖ/PDY davasına girmiştir. Ayrıca cinayetteki FETÖ parmağı 15 Temmuz Darbe girişiminin ardından TBMM bünyesinde Meclis Araştırma Komisyonu tutanaklarında da belirtilmiştir.⁴

³ "Bir Gecelik Zevk Uğruna," *Hürriyet*, 22 Ekim 2002.

⁴ "Türkiye Büyük Millet Meclisi Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY)

Hablemitoğlu'na benzer biçimde gazeteci Haydar Meriç de FETÖ ve elebaşı Fethullah Gülen aleyhinde yazacağı kitap için araştırmalar yaparken öldürülmüştür. 31 Mayıs 2011 gecesi kaybolan Meriç'in cesedi 18 Haziran 2011 tarihinde elleri ve ayakları domuz bağı ile bağlanmış şekilde denizde bulunmuştur. O dönem FETÖ'yle iltisaklı yayın organları, Meriç'in ölümünü define arama faaliyetleri yüzünden öldürülmüş olabileceği yönünde haberler yaparak çarpıtmıştır.⁵ Ancak Etkin Pişmanlık Yasası'ndan yararlanan eski komiser S.D., Haydar Meriç cinayetiyle ilgili önemli bilgiler vermiştir. Buna göre FETÖ elebaşı Gülen hakkında araştırma yapmaya başlamasının ardından polis teşkilatına sızmış olan FETÖ militanlarının Meriç'e yönelik fiziki ve teknik takip çalışmaları yaptığını aktaran S.D., yapılan fiziki ve teknik takip sonucunda Meriç'in elindeki FETÖ'yle ilgili dokümanlara ulaşamadığını belirtmiştir. Bunun üzerine istihbarat şube personelinin Meriç'in kullandığı güzergâhlarda bulunan kamera kablolarının kesildiği ya da kameraların başka yöne çevrildiğine yönelik konuşmalarını duyduğunu söyleyen S.D., Meriç'in öldürülmesinin ardından FETÖ militanı istihbarat polislerinin cinayeti örtbas etmeye çalıştığını vurgulamıştır.⁶ S.D.'nin ifadesi doğrultusunda dönemin FETÖ militanı olan istihbarat polisleri Kırklareli 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla Meriç cinayeti gerekçesiyle tutuklanmıştır.

Diğer taraftan, Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink'in 19 Ocak 2007 tarihinde ölümü, FETÖ'nün Türkiye içerisinde ve dışarısında

15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi ile Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu" *TBMM Tutanak Dergisi*, 7. Toplantı, 25 Ekim 2016, s. 92; "Türkiye Büyük Millet Meclisi Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi ile Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu" *TBMM Tutanak Dergisi*, 8. Toplantı, 26. Ekim 2016, s. 148; "Türkiye Büyük Millet Meclisi Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi ile Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu" *TBMM Tutanak Dergisi*, 11. Toplantı, 2 Kasım 2016, s. 43.

⁵ "Meriç'in sırrı defnede mi," *Taraf*, 22 Ağustos 2011.

⁶ "Gazeteci Haydar Meriç'in FETÖ elebaşı Gülen aleyhine kitap yazma hazırlığında öldürülmesine ilişkin davada ilginç anlar," *Güneş*, 26 Aralık 2017.

sansasyon yaratmak ve toplumsal fay hatlarını derinleştirmek için düşünce insanlarını öldürdüğü ya da bu insanların öldürülmelerinin önünü açtığını göstermesi bakımından önemlidir. Nitekim Dink cinayetinin ardından maktul yakınlarının, bir kısım kamu görevlilerinin cinayetin işleneceği konusunda önceden haberdar oldukları, görev, yetki ve konumları gereği cinayeti önleme yükümlülüğü bulunan kamu görevlilerinin vazifelerini yerine getirmediği, bu nedenle Dink cinayetinden sorumlu tutulmaları gerektiği yönünde iddiaları üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı bir soruşturma yürütmüş ve bunun sonucunda 04 Aralık 2015 tarihli ve 2015/47335 esas sayılı iddianame düzenlenmiştir. İddianamede altı çizilen noktalar eski Emniyet İstihbarat Daire Başkanı Ramazan Akyürek ve eski İstanbul Emniyet İstihbarat Şube Müdürü Ali Fuat Yılmaz gibi polis teşkilatına sızmış FETÖ militanlarının, Hrant Dink cinayeti planlarıyla ilgili istihbarat akışının önüne geçtiği ve bu hususta istihbarat bilgilerinin raporlanarak ilgili birimlere bildirilerek önlem alınmasının önüne geçtiğini ortaya koymaktadır. İddianame ayrıca FETÖ'nün Dink cinayetini çarptırarak sonradan Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki FETÖ'yle ilişkili olmayan subayları tasfiye amaçlı kumpas olduğu anlaşılan Ergenekon ve Balyoz gibi soruşturmaları başlatmayı amaç edindiğini açığa çıkarmıştır.⁷

FETÖ Ergenekon ve Balyoz gibi soruşturmalarla TSK'daki tasfiye süreçlerini hızlandırmak için Dink cinayetini de kullanmıştır.

FETÖ'nün silahlı gücü bulunan bir terör örgütü olduğunu ortaya koymasının bakımından 15 Temmuz 2016 darbe girişimi önemlidir. Zira bu hadise, FETÖ'nün günümüzde sık sık karşılaştığımız PKK ve DEAŞ gibi terör örgütlerine benzer şekilde silahlı eylem yapabildiğini ve bunu sivillere yönelik kullanmaktan çekinmediğini ortaya koymuştur. FETÖ'de farklı olan ise örgüt silahlı gücünü, devletin güvenlik kurumlarında soru çalmak, terfi ve atama usullerini manipüle etmek ve kendinden olmayan kişileri tasfiye etmek gibi yasadışı yöntemlerle ordu ve emniyet içerisine sızarak edinmiştir. Başka bir deyişle devlete hizmet etmesi ve milleti koruması gereken silahlı birimlerin bir kısmına FETÖ militanlarının sızarak örgütleri lehine silahlı güce dönüştürmüşlerdir. FETÖ'nün devletin silahlı güvenlik kurumlarına sızma politikasına öncelik vermiş olması, örgütün silah ve şiddet kullanarak hegemonik bir güç olmak isteklerini

⁷ Bkz. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 04.12.2015 tarihli ve 2015/47335 esas sayılı İddianame.

göstermektedir. Zira örgüt bu silahlı gücünü 15 Temmuz 2016 darbe girişiminde Türk Devletinin ve Türkiye Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak/ele geçirmek, devletin iç ve dış güvenliğini bozmak için kullanmıştır. Nitekim 15 Temmuz 2016 gecesi FETÖ devletin güvenlik kurumlarından ele geçirdiği silahlarla Türkiye Büyük Millet Meclisi, Boğaz köprüsünü, emniyet binalarını ve toplanmış sivil halkı bombalamış, üzerlerine ateş etmiştir. Bu eylemlerde büyük çoğunluğu sivil 249 insanı öldürmüş ve 2.301 kişiyi yaralamıştır. Bu yönüyle FETÖ, siyasal şiddete başvuran, sivillerin hayatına kast eden ve meşru devlet otoritelerini tahrip ve imha etmeyi amaçlayan PKK, DEAŞ, El-Kaide, DHKP-C, ETA ve IRA gibi diğer terör örgütleriyle aynıdır.

FETÖ, DEAŞ gibi insanlığa ve demokrasiye tehdit arz eden terör örgütleriyle ilişki kurmakta ve bu yönüyle uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmektedir.

İlaveten FETÖ, DEAŞ gibi insanlığa ve demokrasiye tehdit arz eden terör örgütleriyle ilişki kurmakta ve bu yönüyle uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmektedir. Bu hususta DEAŞ terör örgütüne yönelik çalışmalar sırasında 8 Temmuz 2016 tarihinde yüksek miktarda patlayıcı mühimmatla (2 tane canlı bomba yeleği -her şeyiyle tamam, sadece düğmesine basıldığında patlayacak şekilde hazır- 2 kalaşnikof, 2 susturuculu tabanca, 6 adet araçların altına konulan, yapışkan, mıknaatıslı bomba) ele geçirilen Suriye uyruklu ‘Abu Haydar’ kod adlı Muhammed El Süleyman isimli DAES militanı sorgusunda, mühimmatları DAES terör örgütünün talimatları doğrultusunda Türkiye’ye soktuğu ve mühimmatlar hakkında ‘Elvan Yüzbaşı’ olarak tanıdığı istihbarat görevlisinin bilgisi olduğunu söylemiştir. Bu kişi Yapılan araştırmalar neticesinde DAES militanınca ‘Elvan Yüzbaşı’ olarak tanınan şahsın, Türk Silahlı Kuvvetleri’ne sızmış FETÖ militanı eski Şanlıurfa İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğü’nde görevli J. Asb. Bçvş. İrfan Çetinkaya olduğu tespit edilmiştir. Bu kişi ile yoğun irtibatı olduğu tespit edilmiştir. İrfan Çetinkaya 28 Temmuz 2016 tarihinde darbe girişimi sonrası FETÖ faaliyetleri kapsamında gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır. Ayrıca bu FETÖ militanı ile buluşamayıp Abu Haydar’ın alamadığı bombalar İstanbul’a sevk edilmiş ve İstiklal Caddesi bombalanmasında kullanılmış. Yine 44 kişinin öldüğü DEAŞ’in üstlendiği İstanbul Havalimanı bombalanmasında kullanılan bombanın Ebu Haydar’da ele geçirilen bombalar ile aynı olduğu tespit edilmiştir.⁸

⁸ Detaylar için bkz. *Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY)*, ss. 287-289.

Bu doğrultuda, FETÖ militanlarının DAESH'in Türkiye'de gerçekleştirmeyi planladığı canlı bomba eylemleri gibi insanlığa karşı suçlara yardım, yataklık ve lojistik destek sağladığı anlaşılmaktadır. Buradan hareketle, FETÖ uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden bir yeni nesil terör örgütü olarak çıkarlarına uygun gördüğü takdirde DAESH gibi terör örgütleriyle işbirliğine girmekten imtina etmemektedir.

Sonuç olarak FETÖ, bahsi geçen illegal eylemleri ve cinayetleri göz önüne alındığında, yasal ve demokratik otoriteyi kendisine düşman görüp anayasal düzeni yıkmaya çalışmış ve sivillere yönelik şiddet uygulamıştır. Bu özelliği ile FETÖ, eğitim ve hizmet hareketi görüntüsünün altında kod adlarının kullanıldığı ve özel haberleşme kanallarının olduğu ezoterik bir yapıya sahip olması, ideolojik bağlamda mesiyani bir inançla hareket etmesi, seçilmiş kültür bir lider dayalı ve silahlı unsurlara sahip olması yönünden Yeni Nesil Terör Örgütüdür. Bu örgüt en kanlı eylemlerini Türkiye'de gerçekleştirmiştir. Ancak bu örgütün hali hazırda faaliyet gösterdiği ülkelerde Türkiye'dekine benzer bir yapılanması olduğu ya da bu yapılanmanın tamamlanma sürecinde olduğu düşünüldüğünde FETÖ'nün aynı zamanda uluslararası bir terör örgütü olduğu aşikârdır. Bu yüzden uluslararası terörizmle mücadele kapsamında FETÖ ile mücadelede uluslararası işbirliği elzemdir.

Faaliyet gösterdiği
ülkelerde
Türkiye'dekine
benzer bir
yapılanması
olmasından
dolayı FETÖ ile
mücadelede
uluslararası işbirliği
elzemdir.

Uluslararası Bir Tehdit Olarak FETÖ

ABD’de FETÖ Yapılanması

FETÖ’nün lideri Fethullah Gülen’in ikametgâhı olması nedeniyle ABD, örgütün hâlihazırda dünya çapında faaliyetlerinin merkezi konumundadır. Örgütün ABD’de yaygın bir okul yapılanması, ticaret ağı ve sahip olduğu milyarlarca dolara ulaşan bir ekonomik hacmi mevcuttur. Bu minvalde, FETÖ’nün ABD’de sayıları 140’ın üzerinde okulu bulunmaktadır. Bu okullarda yaklaşık 60 bin öğrenci eğitim almaktadır. Aynı zamanda ekonomik faaliyetleri vasıtasıyla FETÖ ABD’de yılda 500 milyon dolardan fazla gelir elde etmektedir.

FETÖ’nün ABD’deki yapılanması ve faaliyetleri mercek altına alındığında örgütün Amerikan devletince veyahut devletin kimi kurumları tarafından kollanmakta olduğuna dair güçlü emareler mevcuttur. Nitekim örgütün lideri Fethullah Gülen 1999 yılından beri ABD’nin Pensilvanya eyaletinde ikamet etmektedir. Gülen’e ABD’de oturma izni verilmesi için referans olanlar arasında Amerikan istihbaratı ve dışişlerinden emekli isimler dikkat çekmektedir. Bunlar arasında öne çıkanlar şunlardır: CIA Analiz Bölümü eski direktörü George Fidas, CIA Türkiye Masası eski şefi Graham Fuller ve ABD Eski Ankara Büyükelçisi Morton Abromowitz. Bu isimlerin hepsi referanslarında, Gülen okulların dünya çapında akademik başarılarını övmekte ve Gülen’i dinler arası diyalog alanında önemli bir eğitimci olarak sıfatlandırmaktadır.

Diğer bir emare ABD’nin 15 Temmuz darbe girişiminin baş faili olan Fethullah Gülen’i Türkiye ile arasındaki “Suçluların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Yardım Anlaşması”na rağmen Türkiye’ye iade etmemesidir. Hâlbuki söz konusu Anlaşmanın 1. maddesinin 1. paragrafı ve 2. maddesinin 1. paragraf a bendi açık bir şekilde Gülen’in iadesini gerektirmektedir. Anlaşmanın 1. maddesinin 1. paragrafı şöyle söylemektedir:

ABD “Suçluların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Yardım Anlaşması”na rağmen Fethullah Gülen’i Türkiye’ye iade etmiyor.

Sözleşen Taraflar, istenilen Taraf Ülkesi içinde bulunup da bir suçtan ötürü hakkında kovuşturma yapılan veya bir suçla itham edilmiş veya bir suçtan hüküm giymiş olan veya İsteyen Taraf ülkesinden işlenmiş bir suç nedeniyle, adli yargı organlarınca verilmiş bir cezanın yerine getirilmesi amacıyla diğer Tarafça istenen tüm kişileri, bu Anlaşma'da yer alan hüküm ve koşullara uygun olarak birbirlerine teslim etmeyi üstlenirler.

Anlaşmanın 2. maddesinin 1. paragraf a bendiyse şunu söylemektedir:

1. Geri verme konusu olabilecek suçlar, bu anlaşma hükümlerine uygun olmak üzere şunlardır: a) Bu Anlaşma'ya Ek Liste'de yazılı olsun olmasın, hem Türkiye yasalarına, hem de Birleşik Devletler federal yasalarına göre, asgari haddi bir yılı aşan süre ile hürriyeti bağlayıcı bir cezayı veya daha ağır cezayı gerektiren suçlar.

Buna göre iki ülke arasında bir suçlunun iadesi için bir yılı aşan hürriyeti bağlayıcı bir cezayı veya ağır cezayı gerektiren suçlarla suçlanarak hakkında kovuşturma yapılmasını gerektirecek durumlar yeterlidir.

Fethullah Gülen darbe girişimiyle ilgili iddianamelerde geçen ifadelere bakıldığında hakkında bir yılı aşan hürriyeti bağlayıcı bir cezayı veya ağır cezayı gerektiren suçlarla suçlanmaktadır. Bu suçların içerisinde terör örgütü üyeliği ve liderliği ve aynı zamanda seçilmiş meşru hükümeti devirmeye yönelik darbeye teşebbüs gibi suçlar mevcuttur. Bu suçlamalar darbe girişimi gecesi rehin alınan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın ifadeleri ve darbe girişiminde bulunan askerlerin itiraflarına istinaden yapılmaktadır. Bunlara rağmen ABD anlaşmayla bağlı olduğu yükümlülüklerine uymayarak Fethullah Gülen'i Türkiye'ye teslim etmemekte ve diğer FETÖ mensuplarını da ülkesinde barındırmaktadır. Bu mensuplardan en bilinenleri şunlardır: Cevdet Türkyolu (FETÖ Mahrem İmamlar Sorumlusu), Aydoğan Vatandaş (Fuatavni Twitter Hesabı Yöneticisi), Şerif Ali Tekalan (FETÖ iltisakı ile kapanan Fatih Üniversitesi Rektörü), Ekrem Dumanlı (FETÖ iltisakı ile kapanan Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni), Abdülhamit Bilici (FETÖ iltisakı ile kapanan

Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni), Emre Uslu (FETÖ'nün medya tetikçisi), Tuncay Opçin (FETÖ'nün medya tetikçisi), Kemal Öksüz (Adil Öksüz'ün Kardeşi), Furkan Koşar (FETÖ'ye bağlı Türk Amerikan Dernekleri Başkanı), Ahmet Yayla (FETÖ mensubu eski emniyet amiri).

Bunun dışında ABD makamlarının FETÖ'ye ülkesinde yapılanması konusunda izin verdiği görülmektedir. Bu sayede FETÖ'nün ABD yapılanması eğitim, kültür, ticaret ve siyaset alanlarında faaliyetleri mevcuttur. Eğitim alanındaki faaliyetler temelde sözleşmeli okullar (*charter school*) üzerinden yürütülmektedir. Bu okulların sayısı 140'ın üzerindedir ve ABD'nin birçok eyaletinde mevcuttur. Bu okullar Teksas, Kaliforniya, Nevada, Arizona, Oklahoma, Arkansas, Missouri, Illinois, Florida, Ohio, New York, New Jersey ve daha birçok eyalette yoğunlaşmıştır. Zaman içinde isim değişikliğine uğrayan FETÖ okullarından her yıl yaklaşık 60 bin civarında öğrenci eğitim almaktadır. Bu okullarda H-1B kodlu ve uzmanlık isteyen konularda yabancı çalıştırmak isteyen Amerikan okul ve şirketleri için çıkarılan vizelere sahip Türkler çalıştırılmaktadır. Bu yolla Türkiye'deki birçok FETÖ mensubu ABD'ye götürülmektedir.²³

Dinler ya da inançlar arası diyalog çalışmaları adı altında yürütülen kültürel faaliyetler örgütün ABD'deki diğer bir faaliyet alanıdır. Bu faaliyet alanının koordinasyon merkezi olarak 2000 yılında Houston Teksas'ta kurulmuş olan *The Raindrop Turkish House* ya da diğer ismiyle *the Raindrop Foundation*'dir. Bu merkez daha sonra Arkansas, Kansas, Mississippi, New Mexico ve Oklahoma'da olmak üzere ABD'nin beş ayrı eyaletinde şubeler açmıştır. Kuruluşun Houston'daki merkezi kendi içerisinde farklı birkaç vakıf ve enstitüye daha ayrılmaktadır. Bunların arasında *Turquoise Center* ve *Institute of Interfaith Dialog* öne çıkmaktadır. FETÖ bu ve bunun gibi kuruluşlar yoluyla kendisini küresel barış ve hoşgörüyü adanmış bir hareket olarak göstermeye çalışmakta ve böylece yerel ve ulusal siyasetçilere ulaşmaktadır.²⁴

FETÖ'nün ABD'deki yapılanması içerisinde siyaset alanında lobi faaliyetleri hayati önem taşımaktadır. Bu minvalde ABD'li temsilci ve senatörler tüm masraflar karşılanarak sık sık kültür gezilerine çıkarılmaktadır. Bunların Amerikan medyası içerisinde en çok konuşulanı Teksas Senatörü

FETÖ'nün ABD'de siyaset alanında lobi faaliyetleri hayati önem taşımaktadır. Temsilci ve senatörler tüm masraflar karşılanarak sık sık kültür gezilerine çıkarılmaktadır.

Leticia Van de Putte'nin 2010 yılındaki İstanbul seyahatidir. Putte aynı zamanda Amerika Senatosu'nda Fethullah Gülen'i öven konuşmalarıyla tanınmaktadır.²⁵ Bu gibi faaliyetlere ek olarak FETÖ'nün ABD başkanlık seçimlerinde yaptığı bağışlar dikkat çekmektedir. Bu kapsamda FETÖ mensupları Obama'nın seçim kampanyasına yüklü bağışlar yapmıştır. Örneğin, Obama'ya FETÖ mensupları Burak Yeneroğlu 652 bin dolar ve Furkan Koşar 500 bin dolardan fazla bağış yapmıştır. Son seçimlerde de FETÖ'yle ilişkili kişi ve kurumlar Hillary Clinton'ın kampanyasına 2 milyon dolar civarında bağış yapmıştır.²⁶

FETÖ ABD'de zaman içinde bağış, rüşvet ve kültür gezileri marifetiyle elde ettiği lobi kabiliyetini Türkiye üzerinde bir baskı aracı olarak kullanmayı amaçlamaktadır. Bunun en son yansıması ABD'de Türkiye'nin egemenlik haklarına aykırı bir şekilde görülen Hakan Atilla davası olmaktadır. Dava, Türkiye'de 17-25 Aralık yargı darbesinin faileri olan FETÖ mensuplarının ifadeleri ve yasa dışı yollarla Türkiye dışına çıkarılan belgeler üzerine kurgulanmıştır. Dava aynı zamanda FETÖ'ye danışmanlık hizmeti veren Steptoe & Johnson isimli hukuk şirketi ve aynı zamanda FETÖ'nün ABD'deki çatı kuruluşu olan Türk-Amerikan Birliği'yle yakın ilişki içerisinde olan eski New York savcısı Preet Bharara tarafından açılmıştır. Buradan hareketle, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Bharara ve ABD'de FETÖ'yle ilişkili başka önemli isimler hakkında inceleme başlatmıştır.

Avrupa'da FETÖ Yapılanması

Avrupa, Türkiye açısından dünyada ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel ilişkiler bakımından çok önemli bir yere sahip bölgedir. Ekonomik rakamlara bakıldığında Türkiye 2016 yılında toplam dış ticaretinin yaklaşık 42,75%'ini Avrupa Birliği (AB) ile yapmıştır.²⁷ Siyasi olarak Türkiye Avrupa Birliği'ne aday ülke statüsündedir. Sosyokültürel anlamda ise Avrupa'nın dört bir yanına 1960'ların başından itibaren çalışmak için gitmiş ve bugün halen Avrupa ülkelerinde yaşayan milyonlarca Türk vatandaşı vardır.

Türkiye'nin AB ile yoğun ilişkileri paralelinde AB ülkeleri Fethullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) çok kuvvetli biçimde örgütlendiği ülkeler olmuştur. Nitekim FETÖ hem Türkiye'nin AB ile geliştirmiş olduğu yoğun ilişkileri hem de AB'nin uluslararası politikada artan nüfuzunu kendi çıkarları minvalinde kullanmayı amaçlamıştır. Bunun yanında özellikle 15 Temmuz darbe girişiminin ardından AB ülkelerinin gerek topraklarında yerleşik gerekse de Türkiye'den firar eden FETÖ mensuplarına kucak açması ve deyim yerindeyse örgütlenmeleri yönünde her türlü kolaylığı sağlaması terör örgütünün Avrupa'yı küresel örgütlenmesi içerisinde önemli merkezlerinden biri olarak seçmesinin başlıca nedenlerinden olmuştur.

FETÖ'nün AB ülkelerindeki örgütlenmesi küresel anlamda diğer bütün ülkelerde olduğu gibi önce eğitim daha sonra medya ve iş dünyasındaki faaliyetler üzerine inşa edilmiştir. Örgüt bu faaliyetlerini bürokrasi ve siyasette nüfuzlu dostlarla destekleyerek bulunduğu ülkedeki örgütlenmesini güçlendirme yoluna gitmiştir. FETÖ bu tür dostlukları kazanmaya çalışırken dini bir cemaat yapılanması gibi davranmaktan kaçınmakta ve temel olarak Türklerin Avrupa toplumuna entegrasyonlarını sağlamaya ve kültürlerarası diyaloga yönelik aktiviteler yürüten dernekler ve hareketler kisvesi altında faaliyetlerini yürütmektedir. FETÖ böylece aynı zamanda ezoterik örgüt yapılanmasını da gizlemektedir.

FETÖ'nün Avrupa'da güçlü bir şekilde örgütlenmesi kendi stratejilerinin yanında Avrupalı ülkelerin örgütü Türkiye'ye karşı kullanışlı bir kart olarak görerek örgüte destek vermesinin de bir sonucu olmuştur. Bunun en belirgin göstergesi, AB ülkelerinin FETÖ'yü 15 Temmuz darbe girişiminin faili olarak kabul etmemesi hatta 15 Temmuz darbe girişimini kınamak konusunda isteksiz davranmasıdır. Bu minvalde, başta Almanya, Avusturya, Hollanda ve Yunanistan olmak üzere AB ülkeleri topraklarında bulunan FETÖ firarilerini Türkiye'ye iade etmeyi reddetmektedirler.

FETÖ'nün AB ülkelerince Türkiye'ye karşı kullanılan bir araç olduğu noktasında TBMM İstanbul Milletvekili Metin Külünk şunları söylemektedir:

FETÖ'nün AB ülkelerindeki örgütlenmesi küresel anlamda diğer bütün ülkelerde olduğu gibi önce eğitim daha sonra medya ve iş dünyasındaki faaliyetler üzerine inşa edilmiştir.

Vatansız bir örgüt olan FETÖ herkesle koalisyon kurabilecek bir zihniyettedir ve yabancı istihbaratlar ile Türkiye karşıtı planları birlikte yürütmektedir.

Türkiye'ye karşı yürütülen dış operasyonları irdelediğimizde Avrupa ülkelerinin faaliyetleri üzerinde önemle durulması gereken bir alandır. Zira Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya gibi Avrupa ülkeleri FETÖ mensupları dâhil Türklerin yaşadığı yerlerde faaliyetlerini yoğunlaştırarak Türkleri kontrol etmekte ve bu insanları Türkiye'ye karşı kullanmaya çalışmaktadır. Özellikle Almanya, ülkesindeki Türkleri devşirerek "sıfır maliyetli istihbarat faaliyeti" yoluyla Türkiye'yi izlemektedir. Ne yazık ki bunu Türkler üzerinden yaptılar. STK'lara sızdılar ve FETÖ gibi yapılar bu konuda çok kullanışlı araçlar oldular. Neticesinde bu yapılar vasıtasıyla Türkiye'ye operasyonlar yapıldı, yapılmaya devam etmekte ve yapılacaktır.

FETÖ dindar devşirme üretme planı minvalinde önem arz etmektedir. Bu yüzden yabancı istihbarat servisleri FETÖ'yle ilişki kurarlar ve bu örgütü korurlar. Karşılığında FETÖ sözde Ermeni soykırımı ve Belçika'daki başörtüsü konusunda Türkiye aleyhinde çalışmalar yürütür. Nitekim FETÖ vatansız bir örgüttür. Bu örgüt Türkiye'ye karşı herkesle koalisyon kurabilecek bir zihniyettedir. FETÖ elemanları ve yabancı istihbarat mensupları Türkiye karşıtı planları birlikte yürütür. FETÖ Türkiye'ye karşı Avrupa'daki Türkleri devşirir. Daha sonra bunlarla Türkiye'ye karşı operasyon düzenlerler.

Külünk'ü destekler nitelikte Avrupa Parlamentosu'nda 4. ve 5. dönem milletvekilliği yapmış olan Ozan Ceyhun FETÖ'ye tepki gösteren Türklerin, özellikle Almanya'da aforoz edildiklerinden söz etmektedir. Ceyhun sözlerine "Hâlbuki Türkiye'nin uluslararası teröre karşı samimiyetini göstermesi açısından, Türkiye'de yaşayan bir Alman, Almanya'da faaliyet gösteren bir terör örgütüne karşı ihbarda bulunsa Türkiye buna tepki göstermez hatta gereğini yapar; ancak Almanya'da ve Belçika'da yaşayan Türkler, FETÖ elemanlarını ihbar ettiklerinde casuslukla suçlanmaktadırlar" diyerek devam etmiştir.

Avrupa hükümetleri ve parlamenterlerinin desteğini alan FETÖ'nün Avrupa'daki yapılanması daha önce bahsi geçtiği üzere medya ve eğitim olarak iki temel alan üzerine yoğunlaşmıştır. Medya, örgütün mensupları nezdinde kendi gerçekliğini yaratması amacıyla hayati bir propaganda aracı olmuştur. Örgütle ilişkileri iyi olan ve örgütün yanında olan kişi ve

kurumlar övülmüş ve aynı zamanda örgütün karşısında yer alanlar itibarsızlaştırılarak elimine edilme yoluna gidilmiştir. Bu minvalde örgütün Avrupa’da önde gelen medya araçları Almanya merkezli *Zaman Avrupa* ve bunu takip eden *STV Avrupa*, *Ebru TV* veya *QLAR, Deutsch-Türkisches Journal* olmuştur.²⁸ Örgütün eğitim yapılanması ise Avrupa çapında dağılmış ilk ve orta dereceli okullar, dil okulları, etüt merkezleri, öğrenci yurtları ve evlerinden oluşmaktadır. Örgütün bu eğitim kurumları yoluyla temel hedefi Avrupa’da yaşayan Türklerdir. Bu eğitim kurumları arasında herhangi bir organik bağ olduğu FETÖ tarafından reddedilse de bunların hepsinin FETÖ’nün eleman devşirme ve endoktrinasyon amacına hizmet ettikleri aşikârdır.

FETÖ dernekler vasıtasıyla Almanya’da eğitim faaliyetlerinde bulunarak devletten büyük miktarlarda maddi destek almaktadır.

FETÖ’nün Avrupa ülkelerindeki münferit yapılanmalarına bakıldığında örgütün Avrupa’daki örgütlenmesi daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu noktada FETÖ’nün Avrupa’daki örgütlenmesinde en güçlü olduğu ülkeler Almanya, Avusturya ve Hollanda’dır.

Almanya

Almanya’da Baden-Württemberg Eyaleti Koruma Dairesi’nin raporuna göre 1990’lı yılların başından itibaren açılmaya başlayan ve sayıları giderek artan FETÖ yakınlığı ve bağlantısı bulunan 24 okul, 150 etüt merkezi bulunmaktayken 15 Temmuz darbe girişiminin ardından etüt merkezlerinin yarısının ve okulların 3’ünün kapandığı bildirilmektedir. Eğitim alanının yanı sıra FETÖ’nün Almaya’da 300 dernek ve 3000’in üzerinde şirketi vardır.

FETÖ’nün Almanya’daki eğitim kurumları eyaletlere göre *BIL-Schulen*, *Tüdesb* ve *Diyalog* gibi değişik isimlerle kurulan dernekler tarafından işletilmektedir. FETÖ bu dernekler vasıtasıyla Almanya’da eğitim faaliyetlerinde bulunduğunu göstererek Alman devletinden büyük miktarlarda maddi destek sağlamaktadır. Bunun yanında okullara kayıtlı öğrencilerden de aylık 300 Avro civarında bir eğitim ücreti alınmaktadır.²⁹

Avrupalı Türk Demokratlar Birliği Genel Muhasibi Filiz İşler Almanya’da yaşayan Türklerin FETÖ okullarına rağbet gösterdiğini belirtmek-

Almanya
Türkiye'den
kaçan FETÖ
mensupları
için bir sığınma
yeri konumuna
gelmiştir. Örgüt
üyelerinin
Almanya'nın yeni
örgüt merkezi
olduğuna
dair itirafları
mevcuttur.

tedir. İşler'e göre Türklerin çocuklarını bu okullara göndermesinin altında yatan neden olarak Alman okulları içerisinde Türk çocuklarına ikinci sınıf öğrenci muamelesi yapılması yatmaktadır. Bu nedenle Türkleri okullarına çekmeyi başaran FETÖ, Alman makamlarına sahip olduğu okullarda toplumsal entegrasyona yönelik eğitim verdiğini söyleyerek Alman bürokrat ve siyasilerinin de desteğini arkasına almaktadır. Aynı zamanda, Türk öğrencilere sağladığı eğitim hizmeti vasıtasıyla FETÖ, aileleri etkileyerek Almanya'daki himmet ağını da güçlü tutabilmektedir.

Eğitim alanından başka FETÖ'nün Almanya'daki sivil toplum faaliyetleri *Stiftung Dialog und Bildung* vakfı tarafından koordine edilmektedir. Vakıf örgütün Almanya'daki lobi ve halkla ilişkiler faaliyetlerini yürütme noktasındaki etkinliğiyle dikkat çekmektedir. Bunun yanında *Bund Deutscher Institutionen* adlı bir başka kurum ise FETÖ'nün Almanya'daki birçok derneği arasındaki ilişkileri yönlendirmektedir.³⁰

Örgütün medya sektöründeki faaliyetleri ise *World Media Group* altında TV programı üretimi, pazarlama, basım-dağıtım ve yayıncılık gibi kollara ayrılmıştır. TV programı üretimini *Peyk Media GmbH*, pazarlamayı *Tuwa Media GmbH*, basım dağıtımını *Sun Print & Vertriebs GmbH*, yayıncılığı *Zukunft Medien GmbH* ve *World Media Akademi* yürütmektedir. Bunlar dışında örgütün *Deutsch-Türkisches Journal* adıyla yayın yapan bir internet gazetesi mevcuttur.³¹

FETÖ'nün iş dünyasındaki faaliyetleri de *Bundesverband der Unternehmervereingung (BUV)* adlı bir çatı kuruluş altında devam etmektedir. Kuruluş örgütle ilişkili küçük ve orta ölçekli 3000'den fazla işletme ve şirketin faaliyetlerini koordine etmektedir.

Öte yandan, Almanya Türkiye'den kaçan FETÖ mensupları için bir sığınma yeri konumuna gelmiştir. Bunun yanında FETÖ mensuplarının Almanya'nın yeni örgüt merkezi olduğuna dair itirafları mevcuttur. Nitekim Almanya'ya kaçan örgüt mensuplarına ülkeye girer girmez örgüt tarafından maddi ve manevi destekte bulunulduğu ve ülkeye entegrasyonlarının sağlandığı bildirilmektedir.³²

Avusturya

Avusturya'daki FETÖ yapılanmasına bakıldığında yapılanmanın başında FETÖ lideri Fethullah Gülen'in amcasının oğlu Numan Gülen'in olduğu dikkat çekmektedir. Örgüt Avusturya'da Almanya'da olduğu gibi temel olarak eğitim, medya ve iş dünyasında faaliyetlerini yürütmektedir. Eğitim alanında örgütün Avusturya genelinde 50'nin üzerinde kreş ve çocuk bakımevi mevcuttur. Ancak örgütün eğitim alanındaki temel kuruluşu 2007'de kurulan *Phönix Okulları*'dır. Phönix Okullarının merkezi Viyana'da olup toplam sekiz eyalette şubesi vardır. Bunun dışında birçok dershanesi bulunan örgütün *Anadolu Kültür Merkezi* isimli bir faaliyet merkezi daha mevcuttur. Eğitim alanındaki faaliyetler *Friede-Institut für Dialog* adlı ve başkanlığını Yasemin Aydın'ın yürüttüğü bir sözde düşünce enstitüsüyle desteklenmektedir. Enstitü esasen bir propaganda merkezi olmakla birlikte FETÖ'nün Avusturya'da üst düzey siyasilere ulaşma aracı olarak kullanılmaktadır.³³

Örgütün Avusturya'daki iş dünyası faaliyetlerini bünyesinde zengin işadamları bulunduran Viyana İşadamları Derneği yürütmektedir.

Örgütün Avusturya'daki iş dünyası faaliyetlerini bünyesinde zengin işadamları bulunduran *Viyana İşadamları Derneği* yürütmektedir. Medya ağında ise haftalık yayın yapan *Zaman Avusturya* öne çıkmaktadır.³⁴

Hollanda

FETÖ'nün Hollanda'da 2 lise, 7 ilkokul ve 1 dershanesi bulunmaktadır. Bunların isimleri ve buldukları yerler şöyledir: *Cosmicus Koleji* (Rotterdam), *Metis Montessori Lisesi* (Amsterdam), *Roos İslami İlkokulu-IBS De Roos* (Purmerend ve Zaandam), *Inpoint Dershanesi* (Meerdere), *Witte Tulp İlkokulu* (Amsterdam), *Cosmicus-Impuls İlkokulu* (Amsterdam), *Cosmicus İlkokulu* (Rotterdam, Lahey ve Arnhem).³⁵

Örgütün Avusturya'daki iş dünyası faaliyetleri neredeyse tüm şehirlerde bulunan işadamları dernekleri bünyesinde toplanmıştır. Bunlar; *Den Haag İş Adamları Derneği*, *Utrecht Genç İş Adamları Derneği*, *Brabant Genç İş Adamları Derneği*, *Twente İş Adamları Derneği*, ³⁶*Rotterdam Genç İş Adamları Derneği*, *Amsterdam Genç İş Adamları Derneği*, *Veluwe ve Overijssel Genç İş Adamları Derneği* ve *Gelderland İş Adamları*

15 Temmuz darbe girişiminin ardından FETÖ'nün Hollanda'da yapılanması önemli darbeler almıştır. FETÖ okullarını kurtarmak için okul isimlerinde değişikliğe gitmiştir.

Derneği'dir. Medya sektöründe ise *Zaman Vandaag* gazetesi yayın hayatına *Kanttekening* adıyla devam etmektedir. FETÖ bu gazete ile Türkiye karşıtı propaganda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Öte yandan, 15 Temmuz darbe girişiminin ardından FETÖ'nün Hollanda'da yapılanması önemli darbeler yemektedir. Darbe girişiminin hemen ardından Hollanda'daki FETÖ okullarından 600 öğrenci ayrılırken, bu sayı günümüze kadar ikiye katlanmıştır. Yukarıda adı geçen *Roos İslami İlkokulu-IBS De Roos*'un öğrenci sayısı yetersizliğinden dolayı sene sonunda kapatılacağı açıklanmıştır. FETÖ okullarını kurtarmak için okul isimlerinde değişikliğe gitmiştir. Buna göre *Roos İslami İlkokulu-IBS De Roos*'un yeni ismi *IBS De Horizon İlkokulu*; *Witte Tulp İlkokulu*'nun yeni ismi *De Wereldburger*; *Cosmicus Koleji*'nin yeni ismi *Lyceum Kralingen* olmuştur.³⁷

Balkanlar'da FETÖ Yapılanması

FETÖ, Balkan ülkelerinde aktif faaliyet göstermiş ve yıllar içerisinde etkin bir örgüt yapılanması kurabilmiştir. Örgüt bölgede eğitim, turizm, medya ve yayıncılık gibi alanlarda faaliyet göstermekte olup yıllar içerisinde okullarında eğitim görenlerin kamuda görev alması neticesinde bugün bölge ülkelerinin bürokrasilerinde varlığıyla da dikkat çekmektedir. Farklı kaynaklardaki raporlara göre başta Kosova, Arnavutluk, Bosna Hersek ve Romanya olmak üzere Balkanlar'da FETÖ kontrolünde faaliyet gösteren okullarda okuyan öğrenci sayısı, yaklaşık 20.000'dir. Eğitim faaliyetinin yanı sıra sivil toplum kuruluşları üzerinden hedef kitleyle iletişim kurmayı ve örgüte eleman devşirmeyi hedefleyen FETÖ'nün Balkan ülkelerinde yaklaşık 33 adet sivil toplum kuruluşu olduğu belirtilmektedir.³⁸

Bosna Hersek, Karadağ, Arnavutluk, Makedonya, Kosova ve Sırbistan'dan oluşan bölgede birçok FETÖ okulu halen faaliyet göstermektedir. FETÖ, bu bölgede özellikle Bosna Hersek, Arnavutluk ve Makedonya'da yoğun faaliyet içerisinde. 1998 yılından itibaren *Sema Eğitim Kurumları* adı altında Bosna Hersek'te eğitim faaliyeti gösteren FETÖ, ayrıca *Burch Üniversitesi*'nin de sahibidir. Bunların dışında Bosna Hersek'te örgüt propagandasına da önem veren FETÖ, örgüt liderinin kitaplarını *Hikmet Yayınevi* aracılığıyla tercüme ederek ülkede dağıtımını sağlamaktadır.³⁹

1993 yılında kurduğu *Gülistan Vakfı* ile Arnavutluk'ta faaliyetine başlayan FETÖ, ülkede 2 üniversite, yaklaşık 15 okul ve 10 yurt sahibidir. Bu kapasitesiyle FETÖ, Balkan ülkelerindeki en yüksek öğrenci sayısına yaklaşık 6.500 öğrenciyle Arnavutluk'ta ulaşmaktadır. *Prizmi Yayınevi* aracılığıyla ülkede örgüt propagandası yapabilen FETÖ, ayrıca Arnavutça dilindeki internet siteleri aracılığıyla da faaliyetlerini sürdürmektedir.⁴⁰ FETÖ'nün Balkan ülkeleri arasında en güçlü olduğu yerlerden birisi Arnavutluk'tur; FETÖ bu ülkede üst düzey bürokratların çocuklarına yüklü miktarda burs sağlayarak onlarla iletişim kurmuştur; ülkedeki diğer okullara kıyasla örgüte bağlı okulların eğitim seviyesinin daha iyi olduğu söylenebilir. Ülkenin önde gelen iş adamları ve siyasetçilerinin çocuklarına adı geçen okullarda eğitim verilmesi suretiyle FETÖ, ülkenin iş, siyaset ve ekonomi çevrelerinde etkili bir ağa sahip olmaya çalışmaktadır. Bunların dışında, Arnavutluk'ta bazı devlet üniversitelerinin gazetecilik bölümlerine nüfuz eden örgüt, etkili isimleri kendi özel üniversitelerinde çalıştırarak medyada nüfuz alanı yaratmayı da hedeflemektedir. Bu açıdan ülkenin ilk internet gazetesi olan *Gazeta Start*'in da FETÖ'ye ait yayın organı olması dikkat çekicidir.

Makedonya'da da hatırı sayılır bir güce sahip olan terör örgütü FETÖ, ülkedeki ticari faaliyetlerinin yanı sıra kontrolündeki *Yahya Kemal* ve *Mehmet Akif Ersoy* eğitim kurumlarıyla beş ayrı şehirde yaklaşık 2.000 öğrencisiyle eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir.⁴¹ Türkiye-Makedonya vize muafiyeti anlaşması nedeniyle FETÖ mensupları Makedonya'ya kontrolsüz bir şekilde girebilmektedirler. Örgüt üyeleri Makedonya'yı Avrupa'nın diğer ülkelerine geçiş yapabilmek için transit ülke olarak kullanmaktadırlar. Medya sektöründe ise *Makedonya Zaman* isimli gazeteyle faaliyet gösteren örgüt Arnavutça ve Makedonca bastıkları gazeteyi belediyeler aracılığıyla halka dağıtmaktadır. Türkiye'deki mücadelenin yurtdışına da yansımaları olmuş ve Türkiye'de finansal faaliyetlerinin son bulması neticesinde Makedonya'daki okulların da mali sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. 2016 yılı sonlarında Türkiye'nin girişimleri neticesinde FETÖ kontrolündeki iki okul kapatılmış ancak 2017 sonu itibarıyla yedi okul hala FETÖ kontrolünde bulunmaktadır. Buna karşın, Türkiye Büyükelçiliğinin Makedon yetkililerle temasları sırasında, muha-

FETÖ'nün Balkan ülkelerinde en güçlü olduğu yerlerden birisi Arnavutluk'tur; FETÖ bu ülkede üst düzey bürokratların çocuklarına yüklü miktarda burs sağlanarak onlarla iletişim kurmuştur.

Türkiye için dış ilişkilerde öncelik taşıyan bölgeler arasında yer alan Balkan ülkeleri, tarihi, kültürel ve insani bağlar bakımından Türkiye'ye çok yakındır.

taplarının FETÖ'nün hem Türkiye hem de faaliyet gösterdiği diğer ülkeler için bir milli güvenlik tehdidi olduğunun yeterince bilincinde olmadıkları fark edilmiştir. Ancak Türk makamlarının çabaları sonucu Makedonya Başbakanı Zoran Zaev, 21 Aralık 2017 Türkçe Eğitim Bayramı sırasında FETÖ'yü ilk kez "terör örgütü" olarak adlandırmıştır. Bununla birlikte, FETÖ'nün terör örgütü olduğu gerçeğinin gözler önüne serilmesiyle FETÖ okullarına olan talebin azaldığı ve bu minvalde FETÖ iltisaklı *Yahya Kemal Koleji*'nin öğrenci sayısının azalmasıyla binalarını boşalttığı bildirilmektedir.⁴²

Kosova'da da etkili olan FETÖ, bu ülkede kontrolündeki *Gülistan Eğitim Kurumları* ve *Atmosfer Eğitim ve Kültür Vakfı* aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Bu kurumların Prizren, Yakova, Liplan ve Priştine'de kreş, ilkokul ve lise düzeyinde eğitim veren okullarının bulunduğu ve bu okulların bazılarının kız ve erkek öğrenciler için yurt imkânı sağladığı bilinmektedir.⁴³

FETÖ, diğer Balkan ülkelerinin aksine Yunanistan, Bulgaristan ve Macaristan'da daha sınırlı bir faaliyet alanına sahip olabilmıştır. Örneğin Yunanistan'da gerek Yunan devlet kurumlarının yoğun denetimi gerek Batı Trakya Türklerinin ilgi göstermemesi sebebiyle FETÖ yaygın faaliyet gösterememiştir. Öte yandan Bulgaristan'daki faaliyetlerine 1992'de başlayan FETÖ, burada da Sofya ve Filibe'deki birkaç özel kurs ve dil okulu dışında herhangi bir yapı kuramamıştır.⁴⁴

Sonuç olarak Balkan ülkeleri, tarihi, kültürel ve insani bağlar bakımından Türkiye için dış ilişkilerinde öncelik taşıyan bölgeler arasında yer almaktadır. 2000'li yıllarda Türkiye'nin aktif girişimleri neticesinde Balkan ülkeleriyle etkileşim artmış ve FETÖ bu dönemde örgütünü Türkiye'nin doğal bir uzantısı olarak tanıtmıştır. Bu yolla bölgede Türkiye'ye sempati duyan kesimler nezdinde taraftar toplayabilmiştir. FETÖ'nün kendisini Türkiye'yle özdeşleştirmesinin yıllara dayanan bir propaganda olması nedeniyle Balkanlarda yaşayan çeşitli kesimlerde bu yanlış algıyı yok etmek için zamana yayılmış planlı bir çalışma ve hareket planı gerektirmektedir. Bu minvalde FETÖ'ye karşı mücadelenin çok boyutlu olması gerekmektedir ve bunun sadece devlet eliyle yürütülmesinin istenilen hedefe ulaşma-

da yeterli olamayacağını, daha fazla sayıda düşünce kuruluşunun, sivil toplum kuruluşunun ve özel organizasyonların bu sürece dâhil edilmesi zorunlu bir hal almıştır. Bu çerçevede FETÖ hakkında Balkanlarda yıllar içerisinde oluşmuş olan pozitif algının yıkılmasında özellikle üniversiteler ve düşünce merkezlerine önemli görevler düşmektedir.

Buradan hareketle, FETÖ'yle Balkanlar sahasındaki mücadele, gerek ülkemizin bahse konu örgütle mücadelesi gerek uluslararası bir tehdit olan FETÖ'nün ülkemiz dışındaki etkisinin kırılması açısından önemlidir. Bunun nedeni FETÖ'nün Türkiye'den sonraki en önemli üssünün Balkan ülkeleri olmasıdır. Sürdürülen mücadele neticesinde Türkiye'deki yapısı çökertilen ve finansman kaynakları akamete uğratılan örgütün Balkan ülkelerindeki yapısının çökertilmesi FETÖ açısından ciddi bir darbe olacaktır. Bunun bilincinde olan güvenlik ve istihbarat kurumları, FETÖ'nün Balkanlar yapılanmasına yönelik çalışmalarını ilgili ülkelerin muhatap kurumlarıyla koordinasyon halinde dikkatle yürütmektedir. Bu kapsamda 29 Mart'ta Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Kosova yetkilileriyle birlikte gerçekleştirdiği operasyonda, aranan altı üst düzey örgüt mensubu yakalanarak Türkiye'ye getirilmiş ve yargı makamlarına teslim edilmiştir.⁴⁵

Ortadoğu'da FETÖ Yapılanması

FETÖ'nün bir proje örgüt olarak Arap/İslam dünyası önemli hedeflerinden birisidir. Bu anlamda Ortadoğu'da Fransız ve İngiliz etkisine alternatif olarak ABD'nin etkisini yaymayı hedeflemektedir. Kullanışlı bir aparat olarak FETÖ, Ortadoğu ülkelerinde örgütsel faaliyetlerini genişletmesinde ılımlı İslam söylemini etkili kullanmıştır. Buna göre Ortadoğu ve özellikle de Arap Dünyasında üç tip ana akım İslam hareketinden bahsedilebilmektedir:

- Bunlardan birincisi tasavvufi kökenli hareketler olup tarihsel olarak siyasete müdahil olmayanlar;
- İkincisi literatürde siyasal İslam olarak bilinen hareketlerdir. Bu çizgi Ortadoğu'da batının etkisinde kurulan ve yukarıdan inmece bir yönlemlerle ülkede sosyal-siyasi reformları hedefleyen yönetimlere karşı

Arap/İslam dünyasında faal olmak önemli hedeflerinden birisi olan FETÖ Ortadoğu'da Fransız ve İngiliz etkisine alternatif olarak ABD'nin etkisini yaymayı hedeflemektedir.

FETÖ, faaliyette bulunduğu tüm bölgelerde olduğu gibi Ortadoğu'da da kendi ideolojisini yaymak ve geniş kitlelere hitap etmek amacıyla basın ve yayın faaliyetleri yürütmüştür.

gelişen ve güçlenen eleştirel bir hareketlerdir. Bu gruplar, genellikle Ortadoğu'da Müslüman Kardeşler hareketi tarzında olan ve doğrudan siyasetin içinde yer almayı hedefleyen, ancak metot olarak radikal yöntemleri dışlayan akımlardır.

- c. Arap Dünyasındaki üçüncü tip ana akım İslam hareketi ise Selefi veya Vahabi hareketlerdir. Bu hareketler genellikle finansal olarak Körfez ülkelerinden destek görürken yönetimlere karşı ciddi bir eleştirileri yoktur. Dolayısıyla, bu hareketler apolitik ancak radikal olarak nitelenebilir.

Arap Dünyasındaki üç tip ana akım İslam hareketine alternatif olarak son dönemde ılımlı İslam söylemi öne çıkartılmıştır. Söylem olarak devrimci bir çizgide olmayan ve ülkelerde reformist bir metotla değişimi savunan ılımlı İslami gruplar, bölgede ciddi destek sağlayabilmişlerdir. FETÖ, bu söylemle kurgulanmış bir yapıdır ve Türkiye'nin Arap Dünyasına açılması neticesinde Türkiye'nin popülaritesini kendi örgütsel çıkarları için kullanmaya çalışmıştır. Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini kuvvetlendirdiği dönemde kendilerini Türkiye'nin doğal elçileri olarak sunan örgüt mensupları, faaliyet gösterdikleri ülkelerde okullar açmışlar ve örgüte finansal destek sağlayan şirketler için Pazar yaratmışlardır. Bu kapsamda özellikle, Mısır, Irak, Yemen ve Fas'ta faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bahse konu dönemde FETÖ'nün Körfez ülkelerine ise sirayet etme hususunda zorlandığı görülmektedir.

FETÖ, faaliyette bulunduğu tüm bölgelerde olduğu gibi Ortadoğu'da da kendi ideolojisini yaymak ve geniş kitlelere hitap etmek amacıyla basın ve yayın faaliyetleri yürütmüştür. Bunların arasında en önemlileri *Zaman Arapça*, *Gülen Arapça* ve *Hira Dergisi* olarak sayılabilir. Özellikle *Hira Dergisi* Ortadoğu'daki entelektüel çevrelerde bilinen bir yayın olmuştur. Bu dergi aracılığıyla örgüt görüşlerinin propagandası yapılmış ve Arap aydınlara dergide yer verilerek onlarla ilişki kurulmuş ve bunların örgütle iltisakı sağlanmıştır. Ayrıca, FETÖ lideri Fetullah Gülen'in tüm kitapları Arapça'ya çevrilerek dağıtımı yapılmış ve Arap ülkelerindeki üniversitelerde yüksek lisans ve doktora çalışmalarında kendi örgütsel argümanlarını destekleyen tezleri finanse etmişlerdir.

Öte yandan, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır'da yönetimlerin kontrolünde veya onlarla iltisaklı yayın organlarının, 15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilen hain darbe girişiminin başarısız olmasını olumsuz bir gelişme gibi yansıtmasının dikkat çekici olduğu mütalaa edilmektedir. Ayrıca, ilerleyen dönemde *Sky News* ve *El Arabiya* gibi kanallar FETÖ lideri Fetullah Gülen'in mülakatlarına yer vermiş ve kendi faaliyetlerinin propagandasını yapmasına müsamaha göstermişlerdir.

FETÖ'nün Mısır'daki yapılanması ve faaliyetlerine baktığımızda, meşihçi bir yapı olarak kurulan örgütün başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelerin aleyhine istihbarat faaliyetlerinde kullanıldığı görülmektedir. Faaliyet yöntemi olarak, öncelikle eğitim kurumları aracılığıyla kendisine militan yetiştiren ve sosyal tabanını genişleten örgütün daha sonraki aşamada sivil toplum kuruluşları ile faaliyetini çeşitlendirdiği, buna paralel olarak da medya organları ile örgütün propagandasını güçlü bir şekilde sürdürdüğü görülmektedir. Bahse konu model Mısır'da da uygulanmış ve FETÖ bu ülkede hâlihazırda güçlü bir altyapıya sahip bulunmaktadır.

FETÖ'nün Mısır'daki faaliyetleri 1990'lı yıllarda yoğunlaşmış olup Türkiye'den ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nden devşirilen örgüt mensuplarının Kahire'ye yerleştirildiği bilinmektedir. Faaliyetlerine bu şekilde başlayan örgüt, Mısır'ı yurtdışındaki faaliyetleri açısından önemli merkezlerden birisi olarak seçmiştir. Bunun sebebi, adı geçen ülkenin hem Ortadoğu'ya hem de Afrika'ya açılmada önemli rol oynayabilecek potansiyele sahip olmasıdır. Bu minvalde Arapça yayın yapan Hira Dergisi Kahire'de hazırlanıp basılmaktadır. Benzer şekilde Kahire'de Nil isimli Arapça dil eğitimi veren bir kurum uzun yıllardır faaliyette bulunmaktadır. Bu kursta, Türkiye'den gelen öğrencilerin yanı sıra El Ezher Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler de eğitim almaktadır. Mısır'daki faaliyetleri Kahire'yle sınırlı olmayan FETÖ'nün İskenderiye'de öğrenci evlerinin yanı sıra bir dil kursu ve okulu da bulunmaktadır.⁴⁶

3 Temmuz 2013'te Mısır'ın seçilmiş cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin dönemin Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı Abdulfettah Sisi'nin liderliğindeki darbeye görevinden uzaklaştırılması sonrasında gerginleşen Mısır-Türkiye ilişkilerinde FETÖ, kendisine alan açıldığını

Mursi'nin, Sisi liderliğindeki darbeye görevinden uzaklaştırılması sonrasında gerginleşen Mısır-Türkiye ilişkilerinde FETÖ, kendisine alan açıldığını görmüştür.

görmüştür. Bahse konu gerginlikten faydalanan FETÖ, Mısır'a istihbari bilgiler sağlayarak Sisi yönetimiyle ilişkilerini kuvvetlendirmiştir. Bu çerçevede, 15 Temmuz hain darbe girişimi sonrası İslam İşbirliği Teşkilatı'nın FETÖ'nün terör listesine dâhil edilmesi yönündeki karar tasarısının görüşüldüğü 19 Ekim 2016 tarihli oturumunda tek çekimser kalan ülkenin Mısır olması da tesadüfi değildir.⁴⁷

FETÖ Mısır'da uzun yıllara dayanan faaliyetleri neticesinde bugün Mısır istihbarat kurumlarıyla güçlü ilişkilere sahip hale gelmiştir.

FETÖ'nün Mısır'daki uzun yıllara dayanan faaliyetleri neticesinde bugün Mısır istihbarat kurumlarıyla da güçlü ilişkilere sahip hale gelebilmiştir. Bu çerçevede, FETÖ lideri Fetullah Gülen'in ABD'den sınır dışı edilmesi halinde Mısır'a sığınabileceği söylentileri de temelsiz değildir. Bu iddiaları doğrular şekilde, Ortadoğu ve Afrika'da faaliyet gösteren FETÖ mensuplarının, 15 Temmuz 2016'daki hain darbe girişiminin başarısız olmasından sonra Mısır'da toplantılar düzenlediği ve bölgedeki faaliyetleri hakkında yeni stratejiler geliştirdikleri belirtilmektedir.⁴⁸ Söz konusu iddiaların tümü, Türkiye'deki darbe girişimini destekleyen yayınlar yapan Mısır televizyonlarına konuk olarak katılıp Türkiye aleyhinde yorumlarda bulunan FETÖ mensuplarına geçen zamanda yenilerinin eklenmesiyle de örtüşmektedir.

Afrika'da FETÖ Yapılanması

Türkiye, 2000'lerin başlarından itibaren benimsediği çok boyutlu dış politika anlayışı çerçevesinde dünyanın farklı bölgeleri ile ilişkilerini kuvvetlendirmeyi hedeflemiştir. Türkiye'nin 2003'te başlayan Afrika açılımı, sadece siyasi yönden diplomatik temasların kurulması ve geliştirilmesi olarak düşünülmemelidir. Siyasi boyutunun yanı sıra bahse konu politika, ekonomik ve sosyal politikalarla da desteklenmeye çalışılmıştır. Geçen süreç değerlendirildiğinde, açılım sürecinin somut olumlu sonuçları görülmüş ve Türkiye'nin Afrika ülkeleri ile hem siyasi hem de ekonomik ilişkileri kayda değer ölçüde gelişmiştir. Türkiye'nin Afrika'ya ihracatı 2003'te 2,1 milyar ABD Doları iken 2014 itibarıyla bu rakam 13,7 milyar ABD Doları'na yükselmiştir. Diğer yandan, TÜİK verilerine göre, Türkiye ve Afrika ülkeleri arasındaki ticaret hacmi 2016 başı itibarıyla 20 milyar ABD Doları'nı aşmıştır.⁴⁹ Afrika ülkelerine açılım politikasında kültürel

ve insani ilişkilerin geliştirilmesi boyutu oldukça önemlidir. Bu kapsamda Türkiye, kıta ülkelerine temel sağlık hizmetleri ve insani yardım sağlamış, Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı (TİKA) faaliyetlerini arttırmıştır. Afrika ve Türkiye arasında gelişen siyasi ve ekonomik ilişkiler, yeni diplomatik temsilciliklerin ve farklı ülkelerde Türk Hava Yolları'nın ofislerinin açılmasını gerekli kılmıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin Mayıs 2009'da 12 olan Afrika'daki büyükelçilik sayısı 2015 itibarıyla 39'a yükselmiştir.⁵⁰

Türkiye'nin kısa sürede gerçekleştirdiği bu başarının sebepleri olarak Türkiye'nin sömürgeci geçmişinin olmayışı, tarihi ve dini bağlar, çok boyutlu ilişki ve sahadaki sivil toplum kuruluşlarının koordineli çalışması öne çıkmaktadır. Bu çok boyutlu ilişkinin sağlıktan eğitime, hijyen (su kuyuları inşası, temiz su kaynakları bulunması vb.) sosyo-kültürel faaliyetlere, ekonomik yatırımlardan karşılıklı ticaretin geliştirilmesine kadar her alanda sürdürüldüğü görülmektedir.

Türkiye'nin 2000'lerin başlarından itibaren yoğun olarak sürdürdüğü Afrika'ya açılım stratejisinin insani yardımlar, eğitim faaliyetleri ve ekonomik yatırım kalemleri, devlet dışı aktörlerin de yoğun olarak faaliyette bulunduğu bir alan olmuştur. FETÖ, bahse konu faaliyet alanlarına sızarak Türkiye'nin Afrika'ya açılım stratejisini kendi örgütü açısından finansal bir fırsata dönüştürmüş ve örgütün Afrika ülkelerindeki nüfuz alanını arttırmak amacıyla faydalanmıştır. Hemen hemen kıtanın tamamına yayılan FETÖ'nün, Afrika'daki ağının temel olarak üç faaliyet alanı bulunmaktadır: i) eğitim kurumları, ii) yatırım, ticaret ve finans faaliyetleri, iii) vakıf ve dernekler. FETÖ'nün başta eğitim, ekonomi ve sosyo-kültürel alanlarda faaliyet gösterdiği ülkeleri ise, Cezayir, Burkino Faso, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kongo, Mısır, Etiyopya, Gambiya, Gana, Gine, Kenya, Madagaskar, Malavi, Mali, Gine Bissau Cumhuriyeti, Moritanya, Fas, Mozambik, Nijer, Nijerya, Senegal, Güney Afrika, Sudan, Tanzanya, Togo ve Uganda olarak sıralanabilir.

Afrika'da eğitim faaliyetlerine ilk kez 1994 yılında başlayan FETÖ, 2016 itibarıyla yaklaşık 110 ilk ve ortaokul düzeyinde eğitim kurumuna ve bir üniversiteye sahip olmuştur. Okullarda eğitim dili, genellikle

FETÖ, Türkiye'nin Afrika'ya açılım stratejisini kendi örgütü açısından finansal bir fırsata dönüştürmüş ve örgütün Afrika ülkelerindeki nüfuz alanını arttırmıştır.

Türkiye'nin yoğun diplomatik ve sivil girişimleri neticesinde Afrika ülkelerinin bazıları, FETÖ'yü iç güvenlik tehdidi olarak görmeye başlamış ve ülkelerindeki faaliyetlerini sınırlandırmışlardır.

ülkenin kendi dilidir ve bu gerek öğrenci bulabilmek gerek başarılı bir propaganda yürütebilmek için önemli katkı sağlamaktadır. FETÖ'nün Afrika'daki eğitim kurumları arasında Kenya'daki *Light Academy*, Gana'daki *Galaxy International School* ve Nijerya'daki *Nile University* sayılabilir. Faaliyetlerini sadece eğitimle sınırlamayan FETÖ, ayrıca kültürel ve sosyal dernek ve vakıflar aracılığı ile de nüfuz alanını genişletme çabası içerisinde olmuştur. Bu kapsamda, *Turquise Harmony Institute*, *Ufuk Dialogue Foundation* ve *Atlantique Turquie-Sénégal Association* dinler arası diyalog söylemiyle örgütün hedef kitlesini genişletmeyi amaçladığı yapılar olarak sayılabilir. Bunların dışında örgüt kendi ideolojisini yaymak ve geniş kitlelere hitap etmek için faaliyet gösterdiği ülkelerde basın ve yayın faaliyetleri de yürütmüştür. Bu kapsamda Afrika'da bilinen yayın faaliyetleri arasında *The Fountain*, *Hira Kanalı*, *Tughra Books* ve *Ebru Television* sayılabilir.

Sonuç olarak, FETÖ, 1990'lı yıllarda Afrika'da faaliyetlerine başlamış, ancak 2000'li yıllarda Türkiye'nin Afrika'ya açılım stratejisinin içine sızarak bahse konu faaliyetlerini tüm kıta sathına yaymayı hedeflemiştir. Bu faaliyetlerinin neticesinde bugün gelinen aşamada FETÖ'nün Afrika'daki ağı hem kıta çapında sayılabilecek düzeyde genişlemiş hem de hatırı sayılır bir nüfuz alanı oluşturabilecek düzeyde de derinleşmiştir. Bu kapsamda FETÖ'nün halihazırda Afrika ülkelerinde özellikle orta sınıfta popülerite sağlayabildiğini, ülkelerin geleceğinin yönetici elitlerini yetiştirebilmek adına belirli bir yatırımının bulunduğu, üst düzey siyasi ve bürokratların çocuklarına burs sağlayarak etki kapasitesi sağlayabilmektedir.

15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilen hain darbe girişiminin ardından Türkiye, bahse konu terör tehdidine karşı sadece ulusal düzeyde değil uluslararası düzeyde de adımlar atmaya başlamıştır. Uluslararası bir tehdit olan FETÖ'nün en aktif ve etkili olduğu alanlardan birisi de şüphesiz ki Afrika ülkeleri olduğundan ve FETÖ'nün Afrika ülkelerindeki bağlantılarının gerek kendi ülkesi gerekse de bahse konu ülkeler için ciddi bir tehdit oluşturduğu gerçeğinden hareketle Türkiye, mücadele merkezlerinden birisini Afrika olarak belirlemiştir. Geçen süreçte Türkiye'nin yoğun diplomatik ve sivil girişimleri neticesinde Afrika ülkelerinin bazıları, FETÖ'yü

iç güvenlik tehdidi olarak görmeye başlamış ve ülkelerindeki faaliyetlerini sınırlandırmışlardır. Bu çerçevede Angola, Gambiya ve Fas gibi ülkeler FETÖ okullarının faaliyetlerine son vermiştir; bu kapsamda birçok ülkeyle temaslar sürdürülmektedir. Türkiye Maarif Vakfı'nın çalışmaları neticesinde Gine, Nijer, Somali, Kongo ve Sudan olmak üzere beş ülkede FETÖ ile irtibatlı okulların devri tamamlanmış olup; 14 ülkeyle de örgütün kontrolündeki okulların devrine ilişkin mutabakat sağlanmıştır.⁵¹ Öte yandan, Türk güvenlik ve istihbarat birimleri de Afrika'da FETÖ yapılanmasına karşı önemli faaliyetler yürütmektedir. Örneğin Afrika ülkesi Gabon'daki FETÖ yapılanması çökertilerek örgütün ülkedeki 3 elebaşı Türkiye'ye getirilmiştir.⁵²

Rusya, Orta Asya ve Kafkasya'da FETÖ Yapılanması

Bugünkü Orta Asya ve Kafkasya bölgesi yaklaşık yetmiş yıl Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) tarafından yönetilmiştir. Bu süreç zarfı içerisinde SSCB hem sahip olduğu komünist ideolojiyi bölgeye yaymak hem de bu coğrafyada yer alan değerli doğal kaynakları elde tutabilmek için İslam'ı yasaklayan politikalar uygulamıştır. Ancak SSCB'nin dağılmasıyla birlikte üzerinde güç boşluğu oluşan geniş alanları kontrol altına almak isteyen ABD, askeri, siyasi ve sosyo-ekonomik politikalarını bölgeye yerleştirmeye çalışmıştır.⁵³ Bu minvalde Rusya başta olmak üzere komünist düzenden çıkan tüm ülkelere Batılı değerler aşılarmaya çalışılmıştır. Bu sayede yeni bağımsızlığa kavuşan ülkelerin siyasal zeminde ABD'ye yakın rejimlere dönüşmesi amaçlanmıştır.

FETÖ tarafından da Orta Asya ve Kafkasya bölgesine yönelik ilk stratejik yapılanma SSCB'nin dağılması sonrası ortaya çıkan siyasal konjonktürün etkisiyle başlamıştır. Bölgeye eğitim kurumları açarak nüfuz alanı elde etmeye başlayan örgüt bunun ardından bölgenin hızlı liberalizasyon sürecinden faydalanarak ekonomik oluşumunu hayata geçirmiştir. FETÖ tarafından bu dönemde açılan okul ve şirketlere bakıldığında Azerbaycan'da *Çağ Öğretim İşletmeleri*, Nahçıvan'da *Feza A.Ş.*, Kazakistan'da *Feza Gazetecilik A.Ş.* ve *Eflak A.Ş.*, Türk- Kazakistan Liseleri Genel Müdürlüğü, Kırgızistan'da *Sebat A.Ş.*, Özbekistan'da *Slim A.Ş.*, Türkme-

SSCB'nin dağılmasıyla güç boşluğu oluşan geniş alanları kontrol altına almak isteyen ABD, askeri, siyasi ve sosyoekonomik politikalarını bölgeye yerleştirmek için FETÖ'yü aparat olarak kullanmıştır.

Rus İstihbarat
Teşkilatı (FSB)
2002'de, FETÖ
okullarının
Amerikan
istihbarat
teşkilatı CIA
adına Rusya'nın
ulusal çıkarlarına
aykırı istihbarat
çalışmalarında
bulunduğunu
saptamıştır.

nistan'da *Başkent Eğitim A.Ş.* ve Gürcistan'da *Çağlar Eğitim Mal. Ltd. Şti.* gibi isimler ön plana çıkmaktadır.

FETÖ bu dönemde Orta Asya ve Kafkasya bölgesinde ABD'nin "ılımlı İslam" projesi kapsamında önemli roller üstlenmiş ve örgütün önu böylece açılmıştır. Okullarında seküler eğitim veren örgüt, bünyesinde ABD pasaportu taşıyan sözde İngilizce öğretmenlerini işe alırken; şirketleri vasıtasıyla ise bölge yöneticilerine rüşvet vererek bölgenin zengin doğal kaynaklarının Batı piyasasına ulaştırmayı amaçlamıştır. FETÖ bu dönemde faaliyette bulunduğu ülkelerde Batılı tarzda eğitim vermekle ün yapmaya başlamış ve Batılı ülkeler için gün geçtikçe daha kullanışlı bir aktör konumuna gelmiştir. Fakat örgütün etkin olduğu bölgelerde aslında ABD'nin operasyonel üssü haline geldiği gerçeği ilerleyen yıllarda ortaya çıkmıştır. Rusya Federasyonu ve Özbekistan istihbarat servisleri bu durumu tespit eden ilk ülkelerin başında gelmiş ve FETÖ'nün faaliyetlerini ülkelerinde yasaklamışlardır.

Rusya

1990'lı yıllardan itibaren FETÖ, düzenli bir istihbarat örgütü karakteriyle eski Sovyet coğrafyası ülkelerinde eşzamanlı olarak faaliyetler gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu minvalde, bazı bölge ülkelerinde FETÖ yönetimindeki okullar ve şirketler, Türk büyükelçilik ve temsilciliklerinden daha önce açılmıştır. Hatta örgüt üyeleri bu yolla kendilerinden sonra faaliyete başlayacak olan Türk temsilciliklerine sözde destek ve öncülük yaparak Türk devletinin de sempatisini kazanmıştır.

FETÖ, Asya yapılanmasına Rusya'da 1990'lı yılların başında Kuzey Kafkasya'daki özerk cumhuriyetlerden Tataristan'a, Rusya içerisindeki Türk dilli diğer cumhuriyetlere, St. Petersburg'a, Sibiryaya ve Hakasya'ya kadar her yerde Türk okulları adı altında örgüt kurumlarını açarak faaliyetlerine başlamıştır. 2000'li yılların başında Rusya iç siyasal birliğini sağlamış, devlet başkanı Vladimir Putin'in yönetime gelmesiyle birlikte ülkenin istihbarat güvenlik teşkilatları yeniden dizayn edilmesiyle birlikte FETÖ'nün yabancı istihbarat servisleriyle ilişkisi ortaya çıkarılmıştır. 2002 yılında Rus İstihbarat Teşkilatı (FSB), FETÖ okullarının Amerikan

istihbarat teşkilatıyla doğrudan ilişkisi olduğunu, CIA adına Rusya'nın ulusal çıkarlarına aykırı olarak istihbarat çalışmalarında bulunduğunu, İslam'ın bağlamından koparılmış bir eğitimle Rusya'nın ve Orta Asya'nın yapısına aykırı mezunlar ve elemanlar yetiştirmeye çalıştığını, okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin de normal öğretmen ve öğrenci dışında bir asker ve istihbaratçı motifinde yetiştiğini tespit edip, Rusya Yüksek Mahkemesi kararıyla, okulların büyük bir kısmını kapatma kararı vermiştir.

Özbekistan

FETÖ'nün bölge yapılanmasını çözen ikinci ülke Özbekistan olmuştur. Özbekistan'a 1990'lı yıllarda aynı yöntemlerle sızan örgüt, bir süre sonra Özbek devletinin ve istihbaratının dikkatini çekmiş ve okullarda verilen çarpık eğitimle Özbekistan halkının birliğine aykırı faaliyetler gösterdiği, okullarda çalışan öğretmen ve yetişen öğrencilerin ABD çıkarlarını koruma amacı taşıdıkları tespit edilmiştir. Daha da ötesi 1999 yılında Özbekistan'daki ilk darbe girişiminde Özbek lider İslam Kerimov'a karşı gerçekleştirilen suikast girişiminin arkasında FETÖ parmağı bulunmasının ardından terör örgütünün okulları kapatılmış ve örgüt mensupları sınır dışı edilmiştir. Suikast eylemini gerçekleştirmeye çalışan istihbarat elemanlarının bir kısmı da tutuklanıp cezaevlerine konulmuştur. Fakat o günlerde muhalif lider Muhammet Salih'in Türkiye tarafından korunması ve Özbekistan'a iade edilmemesi sebebiyle ikili ilişkiler en alt seviyeye inmiş ve kopma noktasına gelmiştir. Yani FETÖ ilk darbe girişimini esasen Özbekistan'da gerçekleştirmiş ve 15 Temmuz'da olduğu gibi başarıya ulaşamamıştır. Ancak örgütün Özbekistan'daki darbe girişimi Türk-Özbek ilişkilerini bozmaya yetmiştir.

Kırgızistan

Rusya ve Özbekistan'dan farklı olarak Kırgızistan'da FETÖ mensupları daha rahat ve serbest bir şekilde yapılanma olanağı bulmuşlardır. 1992 yılında Türk ve Kırgız Cumhurbaşkanlarının da bizzat katılımıyla FETÖ iltisaklı *Sebat Vakfı*'na bağlı okulların açılışı örgütün ilk Kırgızistan yapılanması olmuştur. Örgüt, kendisine bağlı okul ve ticari şirketlerle bugün de ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir. FETÖ eğitim kurumlarında eğitim

FETÖ'nün Orta Asya yapılanmasını çözen ve ABD çıkarlarını koruma amacı taşıdıklarını tespit eden ikinci ülke Özbekistan olmuştur.

15 Temmuz darbe girişiminden sonra Türkiye'nin baskıları üzerine Kırgız Devleti örgüte ait okullara el konulmuş gibi davranmış ancak gerçekte sadece isim değişikliğine gidilmiştir.

yetiştirdiği on binlerce mezun ile Kırgızistan'ın yönetimini, iş dünyasını, ekonomik dengelerini dahası halkın bilincini dahi ele geçirmiştir. Bu sayede örgüt günümüzde Kırgızistan'ı kendine üs yapmış ve 15 Temmuz hain darbe girişiminden sonra Türkiye'nin Kırgızistan'a defalarca yapmış olduğu uyarılar, FETÖ etkisindeki Kırgızistan yönetimi tarafından hoş olmayan bir tutum ile karşılanmıştır. Türkiye ile ekonomik ilişkilerin kopma riski dahi göz önüne alınarak okullar kapatılmayıp tam tersi FETÖ'ye tam destek verilmeye devam edilmektedir.

Kırgızistan devletinin kurulduğu günden bu yana faaliyetlerini sürdüren FETÖ'nün bu ülkedeki yapılanması her geçen gün daha da büyümektedir. Kırgızistan'daki FETÖ yapılanmasının temelinde bir üniversite ve 27 okul mevcuttur ve buralardaki öğrenci sayısı 10 bine ulaşmış durumdadır.⁵⁴ Ayrıca örgütün ülke yönetiminin en uç yerlerine kadar sızmış olduğu bölge basınına bakıldığında kolaylıkla anlaşılabilir. Hatta Kırgız bürokrasisi içerisinde FETÖ'nün, örgüt faaliyetlerini yürütebileceği kişileri önemli kadrolara bile getirebildiği kabul edilmektedir. Örgütün zaman zaman da devletin zaaflarından faydalanarak rüşvetle militanları istedikleri yerlere getirdikleri ya da örgüt lehine olabilecek işleri yaptırıldıkları gözlemlenmektedir. Bu minvalde, FETÖ'nün tıpkı Türkiye'de sınav sorularını çalarak devlete sızma stratejisi Kırgızistan'da da uyguladığı ve böylece Kırgız emniyet teşkilatına sızdığı bilinmektedir.⁵⁵

15 Temmuz darbe girişiminden sonra Türkiye'nin baskıları üzerine Kırgız Devleti örgüte ait okullara el konulmuş gibi davranmaktadır. Ancak gerçekte okullar isim değişikliğine giderek FETÖ yapılanmasının içerisinde kalmaya devam etmektedir. Örneği adı *Sebat* olan eğitim kurumlarının ismi *Sapat* olarak değiştirilmiş ve okullara devlet bünyesindeymiş gibi bir görünüm kazandırılmıştır. Bunun dışında Kırgızistan'da faaliyet gösteren *Genç İş Adamları Derneği (JIA)* tamamen FETÖ'nün 1990'lı yılların başından beri eğitim kurumlarında devşirdiği Kırgız FETÖ'cülerden oluşmaktadır. Genç İş Adamları Derneği'ni halen İskender Ormon Uuli yönetmektedir.⁵⁶ Kırgızistan'da resmi dini kurumları da ele geçirmeye çalışan FETÖ, Kırgızistan Diyanet İşleri eski Başkanı Çubak Kaji Jalilov gibi isimleri etkisi altına alarak Kırgızistan'da ki diğer cemaatler üzerinde de tahakküm kurmaya çalışmaktadır. FETÖ mensubu Ormon Uuli ve Kaji

Jalilov, örgüt elebaşı Gülen'i sıklıkla ziyaret etmektedir. En son ziyaret sonrası Pensilvanya'dan dönen Jalilov, FETÖ elebaşı Gülen'i öven açıklamalarda bulunmuştur. Jalilov, "Keşke ben de Gülen'in talebesi olsaydım. Ben kendimi büyük âlimler arasında sayıyordum. Onu görünce ben onun talebesi olayım" ifadelerini kullanmıştır.⁵⁷

FETÖ Kırgızistan'daki etkinliği sadece eğitim, iş dünyası ve bürokraside değil, ayrıca sanat dünyasında da yoğun biçimde sürmektedir. FETÖ'nün ülkede prodüksiyon şirketi kurarak ülkedeki sanatçıların yarısına yakını ile iş birliği içinde olduğu bilinmektedir. FETÖ ile hareket eden sanatçılara konserler ayarlanmakta ve bu kişilere sinema filmlerinde roller verilmektedir. FETÖ'ye karşı olan sanatçılar ise her türlü baskı ve tehdit yoluyla piyasadan dışlanmaktadır. FETÖ'nün Kırgızistan sanat camiasındaki etkisini göstermesi açısından, Kırgız sanatçıların 15 Temmuz hain darbe girişiminin ardından terör örgütü elebaşı Fethullah Gülen'i destekleyen ve öven şiirler yazması dikkat çekicidir.⁵⁸

FETÖ'nün Kırgızistan'da medya yapılanması da halen aktif biçimde faaliyetlerine devam etmektedir. *Zaman Gazetesi* adı altında çıkardıkları gazete ile medya üzerinden Türkiye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan aleyhinde propaganda ve algı operasyonları yapan örgüt, *Zaman Gazetesi* kapanınca onun yerine 7/24 adında bir internet sitesi açarak terör propagandası faaliyetlerini sürdürmektedir. Örgütün gazete ve haber sitesi dışında *Marral FM* isimli radyo kanalı da bulunmaktadır.

Kazakistan

Kırgızistan'dakilere benzer metotlarla Kazakistan'a giren FETÖ, açtığı okullar ve iş dünyasında elde ettiği imtiyazlar marifetiyle bu ülkedeki varlığını güçlendirmiştir. Her ülkede olduğu gibi Kazakistan'da da ülkenin elit nüfusun çocuklarının okutulduğu okullarda verilen eğitim aracılığıyla ailelerin gözleri boyanmış ve takdirleri alınmıştır. Bugün ülke içerisinde 30'dan fazla FETÖ iltisaklı okul bulunmaktadır ve bu okullarda yetişerek FETÖ'yle iltisaklı durumda olan Kazaklar yargıdan istihbarata, ordudan emniyete kadar hemen her kritik mevkiye sızmıştır.⁵⁹

Her ülkede olduğu gibi Kazakistan'da da ülkenin elit nüfusun çocuklarının okutulduğu okullarda verilen eğitim aracılığıyla ailelerin gözleri boyanmış ve takdirleri alınmıştır.

Türkmenistan'da da örgüt okullarından mezun olanların önemli görevlerde yer alabilmeleri için rüşvet de dâhil olmak üzere her türlü yöntem denenmiş, ancak örgütün gerçek gayesi ortaya çıkarılmıştır.

Ancak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gerçekleştirdiği Kazakistan ziyaretinde gündeme gelen FETÖ'nün Orta Asya yapılanması konusunda önemli adım atılmıştır. FETÖ'nün Kazakistan yapılanmasına yönelik büyük operasyon gerçekleştirilmiş ve bu minvalde FETÖ'ye finans sağlayan iş adamlarının oturum izinleri iptal edilerek çoğu sınır dışı edilmiştir. Üst düzey FETÖ mensupları ise gözaltına alınarak Türkiye'ye teslim edilmiştir. Gözaltına alınamadan kimi FETÖ mensupları ise Kırgızistan'a kaçmıştır. Ayrıca Kazakistan'ın FETÖ okullarından mezun olan ve örgüt üyesi oldukları bilinen ülke vatandaşı FETÖ'cülerin de mercek altına alınarak bürokrasiye yönelik yeni operasyonların yapılması beklenmektedir. Kazakistan'da FETÖ okullarına el konulma süreci de devam etmektedir. Bu noktada FETÖ okullarının Türkiye Maarif Vakfı çatısı altına alınması planlanmaktadır.⁶⁰ Hâlihazırdaysa FETÖ mensubu kişilerin Kazakistan'daki okullarda çalışmalarını yasaklanmıştır.

Tacikistan ve Türkmenistan

Tacikistan'da ise 1990'lı yılların ortalarında eğitim kurumları ve yatırımlar adı altında ülkeye giren örgüt, kısa zamanda bölge halkını etkilemiş ve iş dünyasındaki CIA destekli başarılarıyla hükümetin gözüne girmiştir. Ülkedeki Örgüte bağlı okulların ve şirketlerin faaliyetleri bugün de sürmektedir. Türkmenistan ise Rusya ve Özbekistan'dan sonra FETÖ'nün tehlikesini görenler önemli ülkelerden birisidir. Türkmenistan'da da örgüt okullarından mezun olanların önemli görevlerde yer alabilmeleri için rüşvet de dâhil olmak üzere her türlü yöntem denenmiştir ancak Türkmen yetkililerin dikkati sayesinde örgütün gerçek gayesi ortaya çıkarılmıştır. Sonuç olarak 2011 yılında ülke genelinde faaliyet gösteren 14 okul yetkililerce kapatılmıştır.

Afganistan

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yürüttüğü soruşturmalarda, FETÖ'nün Orta Asya yapılanmasında 2001 ABD müdahalesiyle yeniden inşa sürecine giren Afganistan'ın da önemli bir yeri olduğu ortaya çıkmıştır. Nitekim günümüzde Orta Asya ülkelerindeki sermaye birikimini Afganistan'a kaydıran FETÖ, 1990'lardaki bölgesel yapılanmanın bir

benzerini bu ülkeye uygulamaya çalışmaktadır. Bu minvalde terör örgütünün yurtdışı lobi faaliyetleri kapsamında 2008 yılında Afganistan'ı uydu devlet olarak seçtiği ortaya çıkmıştır.⁶¹

Medyaya da yansıyan haberlere göre, FETÖ Afganistan'ı ele geçirme amacıyla ilk olarak eğitim kurumları açarak başlamıştır. İki okulla başlayan FETÖ varlığı günümüzde 15'e ulaşmıştır. Örgüt, ilk ve ortaöğretim düzeyindeki bu okulların dışında ülkedeki üniversitelerde de ciddi bir yapılanmaya gitmiştir. Böylece FETÖ Afganistan'da etkili bir insan gücüne kavuşmuştur. FETÖ'nün Afganistan yapılanmasının yansıdığı bir başka alan ise emniyet personelinin eğitimi olmuştur. Örgüt, özellikle Orta Asya ülkelerindeki emniyet teşkilatlarına sızma planı çerçevesinde özel bir ekip kurmuştur. Bu ekip, NATO projesi kapsamında Afgan Ulusal Polis Teşkilatı'ndan eğitim için 2011 yılında Türkiye'ye gelen yüzlerce polisi, ülkemizdeki Polis okullarında örgüt üyesi olarak yetiştirmiştir. Örgüt aynı zamanda Afganistan'ın Mezar-ı Şerif ve Şibirgan, Kırgızistan'ın Narin bölgelerinde Afgan, Özbek ve Kırgız polislerine gruplar halinde özel eğitim vermiştir. FETÖ'nün bizzat kendisinin eğiterek yetiştirdiği polisler sayesinde, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan ile Azerbaycan emniyet teşkilatlarında yapılanmaları mevcuttur.⁶²

Öte yandan, Türk makamlarının çalışmaları neticesinde Afganistan'daki FETÖ yapılanmasına önemli darbeler vurulmuştur. Bunun en son örneği olarak, Afgan güvenlik güçleri ülkenin batısındaki Herat kentindeki FETÖ'ye ait bir liseye baskın düzenlemiştir. Okulun yöneticileri gözaltına alınmış ve okul yönetiminin Türkiye Maarif Vakfı'na devriyle ilgili süreç başlamıştır. Aynı zamanda Türkiye Maarif Vakfı tarafından yapılan açıklamaya göre FETÖ'yle iltisaklı 12 okulun Vakfa devriyle ilgili Afgan hükümetiyle anlaşmaya varılmıştır.⁶³

Azerbaycan

Türkiye'de örgütlendiği modele en yakın olarak Azerbaycan'ı seçen FETÖ, dil birliğinin benzer olması sebebiyle Azerbaycan'daki faaliyetlerini görece daha hızlı ilerletebilmiştir. Azerbaycan'da da milli birlik ve kültür maskeleri altında önce eğitim kurumları sonrasında ticari faali-

Türk makamlarının çalışmaları neticesinde Afganistan'daki FETÖ yapılanmasına önemli darbeler vurulmuş ve 12 okul Türkiye Maarif Vakfı'na devredilmiştir.

Azerbaycan,
FETÖ için
Kafkaslar, Orta
Asya'ya ve
Rusya'ya açılan
kapı olarak çok
büyük bir önem
arz etmektedir.
Bu nedenle
de örgütün
Türkiye'den
sonra yaygınlık
kazanmaya
çalıştığı ilk ülke
olmuştur.

yetlerle ilerleme kaydetmiş ve eğitim kurumlarından mezun olanlar, devletin önemli kademelerine yerleştirilmiştir. Azerbaycan'a da darbe öncesi uyarılar yapılmış ancak Sayın Aliyev bizzat bu okulların kapatılmasının Azerbaycan'ın eğitim politikasına zarar vereceğini mümkünse bu problemin barış yöntemiyle çözülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Fakat 15 Temmuz hain darbe girişiminden sonra olayın ciddiyetini fark eden Azerbaycanlı yöneticiler, kendi ülkelerinde de benzer bir olayla karşılaşmamak için örgüte karşı anti-terör stratejileri uygulamışlardır. Bu bağlamda örgütün okulları kapatılmış ve bazı örgüt üyeleri tutuklanarak sınır dışı edilmiştir. Örgüt lideri Gülen'in ise cüretkâr bir tavırla "Aliyev'i Hazar'a atarım" diyerek Azerbaycan'da hangi seviyeye kadar ilerlediğini göstermesi bakımından önemlidir.⁶⁴

Azerbaycan, FETÖ için Kafkaslar, Orta Asya ve Rusya'ya açılan kapı olarak çok büyük bir önem arz etmektedir. Bu nedenle de örgütün Türkiye'den sonra yaygınlık kazanmaya çalıştığı ilk ülke olmuştur. Bugün örgüte karşı mücadele edilerek FETÖ konusunda önemli adımlar atılsa da, halen yeterli ve tatmin edici sonuçlara ulaşılamamıştır. Özellikle Türkiye'de bir zamanlar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yaşadığı FETÖ ile mücadelede yalnız bırakılma durumu şu an Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev için geçerlidir. Bu yüzden Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in FETÖ ile mücadele konusunda aldığı en önemli karar eşi hanımefendi Mihraban Aliyev'in Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak ataması olmuştur. Bu kritik atama Cumhurbaşkanı Aliyev'in ülke içerisinde FETÖ ile mücadelesinde güvenebileceği başka isim olmadığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bugün Azerbaycan devlet bürokrasisi içinde önemli pozisyonlarda olanların birçoğu hala FETÖ konusunun ciddiyetini anlamış değildir. Enerji sektörü başta olmak üzere paranın döndüğü yerleri yönetenlerin birçoğu bugün hala bu bürokratik yapı ile çıkar ilişkisi içindedir. Bu minvalde FETÖ'nün Azerbaycan'daki faaliyetlerine bakıldığında örgütün temel hedefinin Türkiye'den Azerbaycan'a giden öğrenci ve iş adamları olduğu görülmektedir. Bu noktada FETÖ Azerbaycan'daki örgüt mensuplarının önünü açmak için bu ülkeye giden FETÖ mensubu olmayan kişiler itibarsızlaştırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca önemli ihaleler alan Türkiyeli iş

adamlarının örgütün taşeron oluşumları tarafından ölüm tehditleri aldığı bilinmektedir. Bu yollarla önünü açan örgüt, Türkiye’de olduğu gibi Azerbaycan’ın da önemli devlet işbirliklerini yönetmeye çalışmış ve bunda bir ölçüde başarılı olmuştur.

Gürcistan

15 Temmuz darbe teşebbüsünden sora FETÖ mensuplarının Türkiye’yi terk etmek için kullandıkları kaçış hatlarından birisi Gürcistan olmuştur. Nitekim örgüt bu ülkede 1991’den itibaren eğitim ve ticaret kurumları aracılığıyla kendisine nüfus alanı oluşturmuştur. Bu eğitim kurumları günümüz Gürcistan elitinin oluşmasında önemli işlev görmüştür. Ancak Mayıs 2017’de Başbakan Binali Yıldırım’ın Gürcistan gezisinin ardından Gürcistan’da FETÖ’ye yönelik operasyonlar hız kazanmaya başlamıştır. Bu operasyonların neticesinde FETÖ iltisaklı okulları denetimine alan Gürcistan hükümeti bazı okulların lisansını iptal etmiştir.⁶⁵

Bugün itibariyle ülkede 16 adet FETÖ iltisaklı okul, *GÜRSİAD* adlı bir iş adamları derneği, *Uluslararası Karadeniz Üniversitesi* adı altında bir de üniversite aktif faaliyet yürütmektedir. FETÖ’nün ülkedeki üst düzey siyasetçiler ve aileleri ile bağlantıları hala kuvvetlidir. Örneğin eski Gürcistan Cumhurbaşkanı Mikhail Saakaşvili’nin annesi Guili Givis Alasania *Uluslararası Karadeniz Üniversitesi* Rektör Yardımcısı olarak çalışmaktadır.⁶⁶ Ancak Türk makamlarının çalışmaları sonucu FETÖ üniversitesinin mal varlığına el konulmuştur. Gürcistan Eğitim Bakanlığı’nın açıklamasına göre üniversiteye bir yıl boyunca öğrenci alım yasağı getirilmiştir.⁶⁷

Ermenistan

FETÖ’nün illegal faaliyetleri için kullandığı bir başka Güney Kafkasya ülkesi de Ermenistan’dır. Bu minvalde FETÖ, Ermeni diasporası tarafından siyasi destek görmektedir. Turkish Heritage Organization Başkanı Ali Çınar, FETÖ’nün ABD kongresinde ve senatosunda Türkiye aleyhinde çalışmalar yaptığını belirterek, “Hatta sözde Ermeni soykırımı konusunda da Ermeni diasporasıyla yakından çalıştıklarını, Türkiye aleyhine gelen yasa tasarılarına alttan alta destek verdiklerini görüyoruz” ifadelerini kullanmıştır.⁶⁸

FETÖ, Ermeni diasporası tarafından siyasi destek görmektedir ve sözde Ermeni soykırımı konusunda diasporayla yakından çalışmaktadırlar.

Sonuç Yerine: FETÖ ile Mücadele

FETÖ ile mücadeledeki en önemli noktalardan bir tanesi örgütü iyi tanıyıp iyi analiz etmek ve bu minvalde mücadele stratejileri geliştirmektir. Her ne kadar FETÖ kendisini din üzerinden tanımlasa da FETÖ ile mücadelede onu doğuran sosyo-ekonomik, politik, kültürel öğelere önem verilmelidir. Bu minvalde dini manada Diyanet İşleri Başkanlığı, eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığı, diplomasi ve dış ilişkiler konusunda Dışişleri Bakanlığı, Kamu Diplomasisi Kurumu gibi kurumların çalışmalar yapmasının hayati önemi vardır.

FETÖ'nün gerek örgüt üyeleri üzerinde kurduğu psikolojik hâkimiyet gerekse de farklı araçlar üzerinden kamuoyundaki algı mühendisliği düşünüldüğünde, FETÖ ile mücadelenin psikolojik ve sosyolojik boyutunun hayati önemde olduğu açıktır. Örgütün bir lider kültü etrafında ezoterik semboller ve uygulamalar yoluyla üyeleri üzerinde sağlamış olduğu en açık hâkimiyetin psikolojik kontrol yöntemi olduğu bilinmektedir. Bu kontrol neticesinde, örgüte katılanların uzun süren kültist bir radikalleşme sürecinden geçtikleri ve ortalama ahlaki değerler taşıyan bir insanın yapamayacağı eylemleri rahatlıkla gerçekleştirir hale geldikleri görülmektedir.

Ayrıca FETÖ'nün dış ülkeler ve dış istihbarat örgütleri ile olan ilişkisi göz önüne alındığında mücadelede diplomatik ve istihbari yöntemlerin de hayati öneme sahip olduğu bir gerçektir. Nitekim FETÖ'nün kuruluşunda ve güçlenip büyümesinde dış istihbarat örgütlerinin etkisi olduğu gerek devletin resmi raporlarında gerek itirafçı FETÖ'cülerin ifadelerinde gerekse de uzman görüşlerinde sıklıkla dile getirilmektedir.

Diğer taraftan FETÖ sadece Türkiye için değil, küresel tehdit kapasitesi ile uluslararası alanda diğer ülkeler için de tehdit oluşturmaktadır. FETÖ, Türkiye'de devlet aygıtına sızmak amacıyla on yıllardır uyguladığı yöntem ve stratejileri faaliyet halinde bulunduğu diğer ülkelerde de uygulamaktadır. Bu yollarla FETÖ, faaliyet gösterdiği ülkelerde kritik pozisyonlara ve stratejik kurumlara sızmış ve oralarda da devlet için paralel yapılar oluşturarak eğitim, iş ve medya sektörlerini kendisine öncelikle alanlar olarak belirlemektedir. Bu sektörlerde faaliyetlerini yoğunlaştıran

FETÖ, Türkiye'de devlet aygıtına sızmak amacıyla on yıllardır uyguladığı yöntem ve stratejileri faaliyet halinde bulunduğu diğer ülkelerde de uygulamaktadır.

FETÖ'nün uluslararası yapılanmasının aydınlatılması sadece Türkiye'nin ulusal güvenliği açısından değil uluslararası barış ve güvenlik için de önemlidir.

FETÖ, öncelikle politikacı ve iş adamlarından oluşan bir lobi faaliyet ağı oluşturmakta, ardından da örgüt mensuplarını bu ağ vasıtasıyla kritik pozisyonlara getirmekte ve stratejik kurumları deyim yerindeyse ele geçirmektedir.

Tüm bu işleri yaparken örgüt farklı ülkelerde mensup bulma konusunda zorluk çekmemektedir. Zira örgüt eğitim ve medya faaliyetlerini yaygın endoktrinasyon ve radikalleşme araçları olarak kullanmaktadır. Bu yüzden FETÖ'nün farklı ülkelerde yerel özelliklere uygun biçimde örgütlenen yapılanmalarının açığa çıkarılması önemlidir.

Buradan hareketle, buldukları ülkelerde kritik pozisyonlara ve stratejik kurumlara sızan FETÖ mensupları ülkelerin devlet aygıtlarını manipüle edebilmekte ve bu ülkelerin ulusal çıkarlarını sabote edebilmektedirler. Nitekim farklı ülkelerde yaptığı gizli toplantılar ve temin ettikleri yeni katılımcılar yoluyla bir nevi istihbarat teşkilatı gibi hareket eden FETÖ, eğitim, kültür, ticaret, yargı, kolluk, silahlı kuvvetler ve bürokrasi alanlarında sahip olduğu makamları ve kaynaklar marifetiyle bulunduğu ülkelerde paralel devlet yapıları oluşturmaktadır.

FETÖ'nün farklı ülkelerde sahip olduğu manipülasyon kabiliyeti ve paralel devlet yapılarının en sık gerçekleştirdiği eylem tarzı, dış ülkelerde yaşayan FETÖ mensuplarının yaşadıkları ülkelerde Türkiye karşıtı bir propaganda yürütmeleridir. Bu şekilde FETÖ, faaliyet gösterdiği ülkelerle Türkiye'nin arasını bozarak uluslararası ilişkilerin doğal akışını sabote etme girişimlerinde bulunmaktadır. Aynı şeyi diğer ülkeler ile olan ilişkilerine de yapabileceği çok açıktır. Buradan hareketle, FETÖ'nün uluslararası yapılanmasının aydınlatılması sadece Türkiye'nin ulusal güvenliği açısından değil uluslararası barış ve güvenlik için de önemli bir konuyu teşkil etmektedir.

Elebaşı ABD'de yaşayan ve "hizmet hareketi" adı altında dış istihbarat örgütlerine hizmet eden FETÖ yapılanması Türkiye örneğinde olduğu gibi kendisi ile mücadele eden yerli istihbarat teşkilatları içerisinde de kadrolaşabilmekte ve böylece hem kendisiyle yapılan mücadeleyi etkisizleştirmekte hem de devletin bünyesinde barındırdığı yetkiyi ve otoriteyi devleti savunanlara karşı kullanabilmektedir.⁶⁹ Bu noktada, örgüt mensuplarının

son derece temkinli bir şekilde giz içerisinde yetiştirilmeleri ve istihbarata karşı koyma teknikleri ile donatılmaları FETÖ'nün uluslararası bir ajan şebekesi olarak yapılandığını göstermektedir.⁷⁰ Kripto hareket tarzı şeklinde örgütlenen terör örgütünün hücreleri, toplumdaki çeşitli kimlikleri kullanarak hedef seçtikleri yerlerde ve bölgelerde toplumsal kutuplaşmaların ve çatışmaların yaşanmasına da neden olabilmektedir. Bu konuda 15 Temmuz'da gerçekleştirilen başarısız darbe girişimi akabinde gizli yapılanması gün geçtikçe deşifre olan FETÖ'nün operasyonel kapasitesine darbe vurulmuştur. Ancak FETÖ Türkiye'de kaybettiği kabiliyetlerini dış ülkelerde sahip olduğu yapılanmalar yoluyla yeniden kazanma arayışı içerisinde. Bu hususta Türkiye'nin muhatap ülkeler nezdinde bu ülkelerin FETÖ tehdidi farkındalığının artması için diplomatik ve siyasi girişimleri devam etmektedir. Zira FETÖ tüm imkânlarıyla dümenini Türkiye dışındaki ülkelere çevirerek aklanma faaliyetlerini uluslararası boyutta sürdürmektedir.

Sonuç olarak, bir nevi *Gladyo* yapılanması unsuru olan FETÖ'nün aslında vesayetın başka bir hali olduğu ortadadır. Nitekim dış istihbarat örgütleri FETÖ gibi taşeronlar aracılığı ile millet iradesini ipotek altına almaya çalışmaktadırlar. Bu, sadece Türkiye için değil FETÖ'nün faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için geçerli bir tehdittir. Zira FETÖ yüzün üzerinde devlet içerisinde yapılanmış, irili ufaklı ölçeklerde devlet mekanizmalarına sızmış bir uluslararası terör ağıdır. Bu terör ağı devletlerin en stratejik kurumlarına sızarak devlet yapılarını pasifize edebilmektedir. Daha da önemlisi çıkarına uygun gördüğü takdirde, devletlere karşı dış istihbarat teşkilatlarıyla ittifak ilişkisi içerisine girerek devletleri kendi içlerindeki en stratejik kurumları devletlerin kendisine karşı kullanmakta ve devletleri dış tehdide karşı savunmasız bırakabilmektedir.

Tüm bunları günümüzde modern kült hareketlerin faaliyet içerisinde oldukları ülkelerde yaptıkları eylemler çerçevesinde değerlendirdiğimizde, modern kültist bir hareket olan FETÖ'nün faaliyet içerisinde oldukları ülkeler için ne büyük bir tehdit olduğu daha iyi anlaşılacaktır. İşte bu nedenlerledir ki; FETÖ'nün faaliyet gösterdiği devletlerin milli egemenliklerini, bütünlüğünü ve istikrarını korumak adına bu uluslararası terör tehdidine karşı birlikte hareket etmeleri gerekliliği çok açıktır.

Bir nevi *Gladyo* yapılanması unsuru olan FETÖ'nün aslında vesayetın başka bir hali olduğu ortadadır. Dış istihbarat örgütleri FETÖ gibi taşeronlar aracılığı ile millet iradesini ipotek altına almaya çalışmaktadırlar.

Sonnotlar

1. *Fetullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi ile İlgili Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleri İle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Kurulu Raporu*, s. 41-44. Ayrıca bkz. “FETÖ Çatı İddianamesi,” *Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Bürosu*; C. Duran, M. H. Akgün ve H. Yücel, “İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ”, *SETA Raporu*, 2017.
2. Birol Akgün, “Türkiye Maarif Vakfı: Eğitim yoluyla FETÖ mücadelesi,” *Star Gazetesi Açık Görüş*, 15 Temmuz 2017.
3. *Kendi Dilinden FETÖ: Örgütlü Bir Din İstismarı*, DİB Yayınları, Ankara, 2017.
4. Sızıntı dergisinin 12 Eylül öncesi ve sonrası askeri darbeye desteğini vurgulamış olması dikkat çekicidir. Haziran 1979 sayılı Sızıntı Dergisindeki Asker isimli başyazıda “Onun süngüsü yüz defa iniltimizi dindirdi ve ateşimize su serpti. Yakın tarihimizde dahi kaç defa onda mazinin tebessüm eden çehresini ve yıldırımlaşan celadetini gördük. Eğer atik davranıp da yıllardan beri hazırlanan karanlık emellerin önüne geçilmeseydi, bütün bir millet olarak inkisar içinde ağlamadan başka çaremiz kalmayacaktı. Tuğa selam, sancağa, selam ve onun tutacağı sancağa binlerce selam” yazılmışken 12 Eylül darbesi sonrası aynı derginin Ekim 1980 sayılı “Son Karakol” başlıklı yazıda da “Ümidimizin tükendiği yerde Hızır gibi imdadımıza yetişen Mehmetçiğe bir kere daha selam duruyoruz” yazılarak darbeye açık destek verilmiştir. Raporun ilerleyen kısımlarında da göstereceği üzere 28 Şubat sürecinde de post modern darbeye benzer destek verilecektir. Aktaran C. Duran, M. H. Akgün ve H. Yücel, “İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ,” s.13.
5. “Yeni Nesil Terör: FETÖ’nün Analizi”, *Polis Akademisi FETÖ Çalıştay Raporu*, 2017.
6. “Amerika –Gülen-15 Temmuz İrtibatları,” *Al Jazeera Türk*, 24 Eylül 2016; İrfan Bozan, “Gülen Kendini Batı’ya Nasıl Sevdirdi?” *Al Jazeera Türk*, 25 Temmuz 2016; “Darbeler ve ABD,” *Al Jazeera Türk*, 24 Ağustos 2017.
7. Bkz. Reşat Petek, İhanet ve Direniş, İstanbul: Hayat Yayınları, 2017.
8. FETÖ için kendini başka bir kimlik altında kamufle edip gizlemek çok önemlidir. FETÖ ile ilgili iddianameler ve raporlar incelendiğinde bu durumun tedbir olarak tanımlandığı görülmektedir. Tedbir; Fetullah Gülen soruşturma ve takibata uğramamak ve zarar görmemek için kendince bir görüş geliştirerek; yalan söylemeyi, inandığı ve olduğundan farklı görünmeyi, yaptığı bir işi başkasına yüklemeyi, dini emir ve yasaklarla kendini bağlı saymamayı, hukuku dolanmayı, ahlaki kural kabul etmemeyi, çevresine öğretmek adına tedbir (takiyye) demiştir. Ona göre, örgüte/cemaate zarar gelmemesi için yalan söylemek, iftira etmek, hırsızlık yapmak, suç işlemek, dinen haram sayılan içki, kumar, fuhuş gibi günahları işlemek mubahtır. Onun verdiği emre göre “gerekirse Allah’ı bile inkar etmek (haşa)” mümkündür. Kısaca örgütün işlediği her günah veya kusurun, ayıbın, suçun kılıfına tedbir denilmektedir. Namaz kılmamak, oruç tutmamak, top sakal bırakmak, küpe takmak, tesettür

giyinmemek, dini bir gruptan olduğu imajını verecek her türlü hareket ve davranıştan uzak durmak, kendini milliyetçi, sosyal demokrat gibi göstermek, eğer sıkışılmışsa diğer dindar kişileri Fetullahçı diyerek ihbar edip ceza almalarını sağlamak ve hem Fetullahçı olduğunu gizlemek ve hem de itimat sağlamak hep tedbir adıyla meşrulaştırılmıştır. Örgüt ne olduğu gibi görünmüş, ne de görüldüğü gibi olmuştur.

Önemli FETÖ'cü isimler “*Cemaate zarar gelmesini engelleyici her türlü yol. Ortamın bir savaş ortamı olduğu vurgusu sık sık yapılır. Bu sebeple cemaat üyeleri ‘hile mubahtır’ felsefesiyle hareket ederler. Bu doğrultuda gerekliyorsa yalan söyleme dâhil her yol açıktır. Evlerden teker teker çıkmaktan, kitapları insanlar fark etmesin diye ciltlemeye, gerekirse en usturuplu yalanları söylemeye kadar her şey ‘tedbir dairesi’ içinde mütalaa edilebilir*” demektedirler. (İsmi vermek istemeyen bir güvenlik görevlisi ile yapılan görüşme notu) Örgüt lideri Fetullah Gülen’in “*Allah’ın Resulü kuvvet dengesinin olmadığı bir yerde ortaya atılmasının hezimet ve mağlubiyetle neticeleneceğini herkesten iyi değerlendirdi ve bu sebeple de stratejisini hep temkin ve tedbirle örgütledi. Denge gözetilmediğinde hezimet ve mağlubiyetin kaçınılmaz olduğu şartlarda kahramanlık gösterisi ihanettir.*” şeklindeki sözleri yasadışı örgütünün faaliyetlerini örtbas edebilmesi amacıyla dini nasıl istismar ettiğini gösteren iyi bir örnektir. *FETÖ Çatı İddianamesi*, s. 288.

9. Kemal Gümüş, “Bir İstihbarat ve Suç Örgütü Olarak FETÖ,” *Kriter Dergisi*, Temmuz 2017.
10. A.g.e., s. 13-14.
11. Bkz. “Yeni Nesil Terör FETÖ’nün Analizi”.
12. *Fetullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY)*, s. 44.
13. Duran, Akgün ve Yücel, “İddianamelerde 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ,” s. 21.
14. *Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulu 5.10.2017 Tarihli 2017/770 Sayılı Kararı*, s. 8-12.
15. *Fetullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY)*, s. 201. Ayrıca bkz. *FETÖ Çatı İddianamesi*.
16. Şafak Ertan Çomaklı ve Deniz Turan “FETÖ Bağlamında Terör Amaçlı Kullanılan Kamusal Mal ve Hizmetler,” Rapor, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 2017.
17. Paul Wilkinson, “The Media and Terrorism: A Reassessment,” *Terrorism and Political Violence*, 9/2, 1997, s. 56-57.
18. Saadet Oruç, “Terör, Darbe, Medya ve Simbiyotik İlişkiler,” *Star*, 26 Şubat 2017.
19. “Fetö’nün Öğrenci Devşirme Yöntemleri İddianamede,” *Sabah*, 25 Eylül 2017.
20. “FETÖ’nün Yapılanması, FETÖ’nün Amacı ve Örgütün Stratejisi,” *Habertürk*, 28 Eylül 2017.
21. “FETÖ Son 15 Yılın Tüm Sınav Sorularını Çaldı,” *A Haber*, 14 Ocak 2017.
22. Birol Akgün, “Türkiye Maarif Vakfı: Eğitim Yoluyla FETÖ Mücadelesi,” *Star*, 15 Temmuz 2017.
23. Amsterdam & Partners LLP, *Empire of Deceit: An Investigation of the Gülen Charter School Network*, Washington, DC: Amsterdam & Partners LLP, 2017, ss. 41-48.

24. Christopher Holton ve Clare Lopez, *The Gulen Movement: Turkey's Islamic Supremacist Cult and its Contributions to the Civilization Jihad*, Washington, DC: The Center For Security Policy, 2015, ss. 36-38.
25. Stephanie Saul, "Charter Schools Tied to Turkey Grow in Texas," *The New York Times*, 06 June 2011, <http://www.nytimes.com/2011/06/07/education/07charter.html>.
26. "FETÖ'nün ABD Yapılanması," *TR Diplomacy*, http://trdiplomacy.com/haber/fetoenuen-abd-yapilanmasi_634.
27. "Ülke Gruplarına Göre Dış Ticaret İstatistikleri," *Türkiye İstatistik Kurumu*, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046. Türkiye'nin 2016 yılında toplam dış ticaret hacmi yaklaşık 341,147 milyar dolar seviyesindedir. Bu hacmin 145,845 milyar doları Avrupa Birliği ile yapılan ticarettir.
28. Bkz. Kemal İnat vd., "Almanya'da FETÖ Yapılanması ve Almanya'nın FETÖ Politikası", *SETA Rapor No. 79*, İstanbul: SETA, 2017, s. 29-34.
29. "FETÖ'nün Almanya Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 30 Temmuz 2016; "FETÖ'nün Yeni Merkezi Almanya", *Anadolu Ajansı*, 15 Temmuz 2018.
30. "FETÖ'nün Almanya Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 30 Temmuz 2016.
31. A.g.e.
32. Kemal İnat vd., "Almanya'da FETÖ Yapılanması ve Almanya'nın FETÖ Politikası," s. 67.
33. "FETÖ'nün Avusturya Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 05 Ağustos 2016.
34. A.g.e.
35. "FETÖ'nün Hollanda Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 29 Ağustos 2016.
36. A.g.e.
37. "Hollanda'da FETÖ Okulları Tutunamıyor," *TRT Haber*, 10 Temmuz 2018, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/hollandada-feto-okullari-tutunamiyor-374464.html>.
38. Abdullah Karakuş, "Balkanlar'da FETÖ Etkisi," *Milliyet*, 02 Ekim 2016.
39. "FETÖ'nin Batı Balkanlar'daki Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 28 Temmuz 2016.
40. A.g.e.
41. A.g.e.
42. "FETÖ ile Mücadele Balkanlar'da," *Sabah*, 13 Temmuz 2018.
43. "FETÖ'nin Batı Balkanlar'daki Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 28 Temmuz 2016.
44. "FETÖ'nün Yunanistan, Bulgaristan ve Macaristan Yapılanması", *Anadolu Ajansı*, 10 Ağustos 2016.
45. "Balkanlar'da FETÖ'ye Darbe," *Sabah*, 29 Mart 2018.
46. "FETÖ'nün Kahire'yi Karargah Olarak Kullanacağı İddiası", *Anadolu Ajansı*, 28 Temmuz 2016.
47. Ersin Arslan, "İslam İşbirliği Teşkilatı, FETÖ'yü Terör Örgütü İlan Etti," *Hürriyet*, 19 Ekim 2016.
48. "FETÖ üyeleri Mısır'da Toplanıyor," *Hürriyet*, 28 Temmuz 2016.
49. Türkiye İstatistik Kurumu, "Dış Ticaret İstatistikleri," http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046.
50. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye-Afrika İlişkileri," <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>.

51. "Maarif Vakfı FETÖ'nün Afrika'daki Lobi Gücünü Kırdı," *Anadolu Ajansı*, 21 Eylül 2017.
52. "MİT'ten Gabon'da Büyük Operasyon! 3 İsim Türkiye'ye Getirildi," *Hürriyet*, 10 Nisan 2018.
53. Boris Guselotov, "Post-Soviet Space: Prospects for Transformation and Impact on International Security System," *NanoWorld Journal*. 1/ 2, 2015, s. 62-70.
54. Burhanettin Duran, "Bişkek'te Bir Öneri, Bir Uyarı", *Sabah*, 4 Eylül 2018.
55. "FETÖ Kırgızistan'ı Rehin Almış," *Sabah*, 22 Ağustos 2017.
56. "FETÖ, Kırgızistan'da Kamu Kurumlarından İş Dünyasına Her Alanı Haki-miyetine Aldı," *Güneş*, 22 Ağustos 2017.
57. Bkz. "FETÖ Kırgızistan'ı Rehin Almış".
58. A.g.e.
59. Aydın Ünal, "Kazakistan'da FETÖ Tehdidi," *Yeni Şafak*, 3 Temmuz 2017.
60. "Kazakistan'da FETÖ'ye Büyük Operasyon," *Sabah*, 16 Kasım 2017.
61. "Orta Asya İşgali", *Sabah*, 12 Haziran 2017.
62. A.g.e.
63. "Afganistan'da FETÖ Okuluna Operasyon", *Sabah*, 13 Kasım 2018.
64. "İşte FETÖ'nün Dünya Yapılanması", *Sabah*, 22 Ağustos 2016.
65. Davit Kachkachishvili, "Gürcistan FETÖ Okulunun Lisansını Yenilemedi," *Anadolu Ajansı*, 30 Ağustos 2017.
66. Fuat Uğur, "Gürcistan FETÖ Okullarını Ne Yapacak?" *Türkiye*, 2 Şubat 2017.
67. "FETÖ'cülere Gürcistan'da Şok," *Sabah*, 21 Ağustos 2018.
68. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/feto-ermeni-diasporasiyla-yakindan-calisi-yor/994457>
69. Necip Hablemitoğlu, *Köstebek*, 11. Basım, İstanbul: Pozitif Yayınları, s. 13.
70. Yağız Aksakaloğlu, *FETÖ Kiskacında Askeri Okullar*, Ankara: Galeati Ya-yıncılık, 2018, s. 42-47.
71. "FETÖ'nün ABD Yapılanması," *TR Diplomacy*, http://trdiplomacy.com/ha-ber/fetoenuen-abd-yapilanmasi_634.
72. Sedat Ergin, "Fethullah Gülen ABD'de Oturma İznini Nasıl Aldı?" *Hürriyet*, 09 Mayıs 2014.
73. Bkz. "Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Suçlu-ların Geri Verilmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Yardım Antlaşması", *T.C. Adalet Bakanlığı*, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/ikitarafli-soz/ceza/abd.pdf>.

